

ΕΛΛΗΝΙΚΗ

ΤΣΙΜΕΝΤΟΒΙΟΜΗΧΑΝΙΑ

ΑΓΕΤ ΗΡΑΚΛΗΣ

TITAN

ΤΣΙΜΕΝ Α

ΧΑΛΚΙΔΟΣ

ΧΑΛΥΨ

Τ. Ε. Ι. ΠΑΤΡΑΣ
ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ

ΑΡΙΘΜΟΣ
ΕΙΣΑΓΩΓΗΣ

2288

ΠΤΥΧΙΑΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ

ΜΕ ΘΕΜΑ

Ο ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΚΟΣ ΚΛΑΔΟΣ ΠΑΡΑΓΩΓΗΣ ΤΣΙΜΕΝΤΟΥ

ΚΑΙ Η ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ ΑΓΟΡΑ.

**(ΕΞΕΛΙΓΚΤΙΚΗ ΠΟΡΕΙΑ, ΚΟΣΤΟΣ, ΑΝΤΑΓΩΝΙΣΤΙΚΟΤΗΤΑ, ΕΞΑΓΩΓΕΣ,
ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΙΚΕΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΙΣ.)**

Εισηγητής:

Κ. Κοραχάης

Οι Σπουδαστές:

Κοσμάς Αλεξόπουλος

Κυριακή Κοντοπούλου

Αναστάσιος Πουλής

ΠΡΟΛΟΓΟΣ

Σαν στόχοι της παρούσης εργασίας μπορούν να θεωρηθούν ότι είναι οι εξής:

- Η παρουσίαση προσφάτων στοιχείων, πληροφοριών και εκτιμήσεων αναφορικά με τις εξελίξεις της ελληνικής τσιμεντοβιομηχανίας καθώς και των αντιστοιχών κλάδων άλλων χωρών.

- Η παρουσίαση της θέσης που κατέχει ο ελληνικός κλάδος στη διεθνή αγορά και η ανάλυση των παραγόντων, που επηρεάζουν την ανταγωνιστικότητά του, καθώς επίσης και η παρουσίαση των προοπτικών του στο διεθνή χώρο.

Τέλος κάποια συμπεράσματα από μελέτες που έχουν σαν στόχο την υπεύθυνη και σε περιοδική βάση πληροφόρηση των αρμοδίων λειτουργών σχετικά με την κατάσταση, τα κύρια προβλήματα και τις προοπτικές των διαφόρων κλάδων της ελληνικής τσιμεντοβιομηχανίας καθώς και το γενικότερο προορισμό τους.

Η εκπόνηση και ολοκλήρωση της παρούσας εργασίας θα ήταν αδύνατη χωρίς την πρόθυμη συνεργασία ορισμένων εκπροσώπων του ιδιωτικού και δημόσιου τομέα, στους οποίους οφείλονται ιδιαίτερες ευχαριστίες. Ειδικότερα θα θέλαμε να ευχαριστήσουμε τον καθηγητή μας κύριο Κοραχάη για την βοήθεια, τις παρατηρήσεις και τα σχόλια που διατύπωσε κατά την διάρκεια της εκπόνησης της παρούσας εργασίας.

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Η ανάπτυξη των τσιμεντοβιομηχανιών αποτελεί ένα από τα σημαντικότερα οικονομικά γεγονότα στη χώρα μας. Το ξεκίνημα έγινε το 1912 με το πρώτο εργοστάσιο της TITAN στην Ελευσίνα. Αυτή τη στιγμή τις ανάγκες της αγοράς καλύπτουν τα εργοστάσια τεσσάρων εταιριών.

Ιδιαίτερο ενδιαφέρον έχει η μελέτη των οικονομικών στοιχείων, ο τρόπος ανάπτυξης παραγωγής και οι επενδύσεις των οικονομικών αυτών κολοσσών. Η συγκεκριμένη εργασία γίνεται με σκοπό την όσο το δυνατόν καλύτερη παρουσίαση βασικών στοιχείων, πληροφοριών και εκτιμήσεων αναφορικά με τις εξελίξεις και δραστηριότητας της ελληνικής τσιμεντοβιομηχανίας.

Ακόμα ενδιαφέρον θα έχει να δούμε την παρουσίαση της θέσης που κατέχει ο ελληνικός κλάδος στη διεθνή αγορά και η ανάλυση των παραγόντων που επηρεάζουν την ανταγωνιστικότητα του καθώς και οι προοπτικές του στο διεθνή χώρο. Θα παρακολουθήσουμε και θα εξετάσουμε τις εξαγωγές και το αντίστοιχο συνάλλαγμα που αποφέρουν. Ακόμα εξετάζονται τον κλάδο παραγωγής τσιμέντου στο εθνικό χώρο.

Επίσης τα οικονομικά μεγέθη που διέπουν αυτές τις εταιρίες και τέλος ποιες είναι οι προοπτικές του κλάδου για το μέλλον.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1ο

ΓΕΝΙΚΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΤΟΥ ΚΛΑΔΟΥ ΤΗΣ ΤΣΙΜΕΝΤΟΒΙΟΜΗΧΑΝΙΑΣ

1. ΕΞΕΛΙΞΗ ΤΟΥ ΤΣΙΜΕΝΤΟΥ

Η τσιμεντοβιομηχανία αποτελεί έναν από τους σημαντικότερους υποκλάδους της ελληνικής βιομηχανίας. Η παραγωγή τσιμέντου στην Ελλάδα γίνεται από τέσσερις εταιρίες, από τις οποίες οι δύο μεγαλύτερες διαθέτουν το 80% περίπου της εθνολογικής παραγωγής.

Η δραστηριότητα των τεσσάρων αυτών εταιριών αποσκοπούσε για χρόνια στην ικανοποίηση των εγχώριων αναγκών και ακολούθησε την ανάπτυξη του κλάδου των κατασκευών μέχρι τις αρχές της δεκαετίας του 1970.

Από τότε, το παραγωγικό δυναμικό της τσιμεντοβιομηχανίας αυξήθηκε και συγχρονίστηκε βαθμιαία αλλά και θεαματικά, και οι πωλήσεις τσιμέντου κατευλήθησαν στις χώρες της Μ. Ανατολής και της Αφρικής. Έτσι, ενώ η εγχώρια κατανάλωση τσιμέντου στο χρονικό διάστημα 1970 - 1983 αυξήθηκε κατά 50% περίπου, η εξαγόμενη ποσότητα πολλαπλασιάστηκε σχεδόν είκοσι τρεις φορές.

Για το λόγο αυτό και ενώ το σύνολο της εγχώριας κατανάλωσης τσιμέντου τροφοφάται από την κατασκευαστική δραστηριότητα (συμβατική κατασκευή και προκατασκευή), η παραγωγή του κλάδου δεν επηρεαζόταν, τουλάχιστον μέχρι πρόσφατα, από τις διακυμάνσεις της κατασκευαστικής δραστηριότητας, καθώς έχει εξασφαλίσει μια καλή θέση στην αγορά του εξωτερικού. Σύμφωνα με τα στοι-

ία των τελευταίων χρόνων, η Ελλάδα κατέχει την τρίτη θέση στον κόσμο, μετά την Ισπανία και την Ιαπωνία, στις εξαγωγές τσιμέντου.

Οι πληροφορίες αυτές δίνονται σαν ένδειξη της επιτυχίας του κλάδου.

πίσης πρέπει να σημειωθεί ότι όλες σχεδόν οι μονάδες παραγωγής τσιμέντου είναι εκσυγχρονισμένες, σε ορισμένες μάλιστα η παραγωγή ελέγχεται ηλεκτρονικά.

Ας σημειωθεί επίσης, ότι και οι τέσσερις εταιρίες έχουν αναλάβει, και σε μεγάλο βαθμό ολοκληρώσει, επενδύσεις για την αντικατάσταση των υγρών καυσίμων (μαζούτ) στην παραγωγή τσιμέντου με στερεά (άνθρακα). Καλύτερη (δηλαδή οικονομικότερη, τουλάχιστον από την άποψη της επιχείρησης) τεχνολογία, θεωρείται η τεχνολογία που απαιτεί κάποιο συνδυασμό στα χρησιμοποιούμενα καύσιμα, με μεγαλύτερη θέβαια, συμμετοχή του άνθρακα. Αξίζει να αναφερθεί, ότι η συμμετοχή της δαπάνης για καύσιμα στο κατά μονάδα κόστος εκμετάλευσης κυμαίνεται στο 40 - 60%, ανάλογα με το είδος του καυσίμου που καταναλώνεται (άνθρακας ή πετρέλαιο).

2. ΧΑΡΑΚΤΗΡΙΣΤΙΚΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΤΟΥ ΚΛΑΔΟΥ ΤΗΣ ΤΣΙΜΕΝΤΟΒΙΟΜΗΧΑΝΙΑΣ

2.1. Σημασία του κλάδου για την Εθνική Οικονομία.

Η τσιμεντοβιομηχανία κατέχει μια ξεχωριστή θέση στην εθνική μας οικονομία και ιδιαίτερα στις επενδύσεις και το εμπορικό ισοζύγιο.

Σύμφωνα με τα αναλυτικά στοιχεία του πίνακα 1, οι επενδύσεις στην τσιμεντοβιομηχανία σε τρέχουσες τιμές αυξήθηκαν από δρχ. 394 εκατομμύρια, το 1970 σε δρχ. 4.470 εκατομμύρια, το 1980 και το 1990 σε δρχ. 30.081 εκατομμύρια.

Σαν ποσοστό, οι επενδύσεις στην τσιμεντοβιομηχανία αντιπροσώπευαν, το 1970, το 3.9% των επενδύσεων στην μεταποίηση ενώ το 1980 το ποσοστό αυτό ήταν 7% περίπου και το 1990 15% και ο μέσος όρος της περιόδου 1970 - 1990 ήταν 5%.

Ως προς τις εξαγωγές του κλάδου, αυτές το 1970 αντιπροσώπευαν το 1.8% των εξαγωγών της μεταποίησης και το 0.78 του συνόλου των εξαγωγών. Τα αντίστοιχα ποσοστά το 1990 ήταν 11.3% και 5.6%.

Δεδομένου ότι η απασχόληση στον κλάδο (4.500 άτομα περίπου) είναι το 2% της απασχόλησης στην βιομηχανία, είναι φανερό ότι η παραγωγικότητα του κλάδου είναι υψηλή.

2.2. Σχέση με την οικοδομική δραστηριότητα

Από παρατηρήσεις και μετρήσεις που έγιναν σε κοινοτικό επίπεδο, ο τομέας κατασκευών απορροφά το 100% της παραγωγής τσιμέντου.

Από την κατανάλωση αυτό το 80% αφορά κατασκευές κτιρίων, ενώ το υπόλοιπο 20% τις λοιπές κατασκευές, Δημοσίων έργων. Πρέπει να σημειωθεί ότι υπάρχουν σημαντικές διαφορές στην κατανάλωση τσιμέντου από χώρα σε χώρα, γεγονός που οφείλεται όχι μόνο στις διαφορετικές κλιματολογικές συνθήκες αλλά, και στις ιδιομορφίες κάθε χώρας από κοινωνική και οικονομική άποψη (βλέπε πίνακα 2).

Οι ιδιομορφίες αυτές δημιουργούν επίσης διαχρονικά διάφορες τάσεις στην κατανάλωση τσιμέντου σε μία χώρα. Πάντως, παρόλη την ύπαρξη και επίδραση των πιο πάνω παραγόντων, ο δείκτης κατανάλωσης τσιμέντου στην Ελλάδα ακολουθεί σε μεγάλο βαθμό την πορεία της οικονομικής δραστηριότητας.

2.3. Κόστος μεταφοράς

Μία από τις ιδιομορφίες του κλάδου είναι το υψηλό μεταφορικό κόστος σε σχέση με την τιμή και το βάρος του παραγόμενου προϊόντος.

Το πρόβλημα αυτό αντιμετωπίστηκε από τις εταιρίες τσιμέντου ως εξής:

- για τις πωλήσεις εσωτερικού με την προσεκτική επιλογή του τόπου εγκατάστασης των εργοστασίων κοντά στα μεγάλα αστικά κέντρα

- για τις εξαγωγές, με την δημιουργία ιδίων λιμενικών εγκαταστάσεων, την αγορά ιδίων θαλάσσιων μεταφορικών μέσων και με τη δημιουργία, στις κυριότερες χώρες προς τις οποίες κατευθύνονται οι εξαγωγές, σταθμών διανομής τσιμέντου.

Πρέπει να σημειωθεί ότι όταν τα ναύλα αυξάνονται εννοείται η ελληνική τσιμεντοβιομηχανία, λόγω γειτνιάσεως με τις μεγάλες εισαγωγικές χώρες τσιμέντου (παραδικές χώρες κυρίως) έναντι ορισμένων ανταγωνιστριών χωρών που απέχουν πολύ περισσότερο (π.χ. Ιαπωνία, Ν. Κορέα).

2.4. Μετοχική σύνθεση - Συμμετοχές

α/ Οι εταιρίες του κλάδου έχουν την μορφή Α.Ε.

Η διοίκησή τους (εκτός της ΑΓΕΤ από τον Σεπτέμβριο του 1983) ασκείται ουσιαστικά από ορισμένες οικογένειες που ελέγχουν μεγάλο μέρος του μετοχικού κεφαλαίου. Συγκεκριμένα:

- ΑΓΕΤ: Στην επιχείρηση συμμετέχει η Εθνική Τράπεζα με ποσοστό 29.3% (Ιούνιος 1984, το οποίο μαζί με τα ποσοστά συμμετοχής θυγατρικών και συγγενών της ΕΤΕ εταιριών ανέρχεται σε 38%. Το υπόλοιπο μέρος των μετοχών κατέχεται από τον όμιλο Τσάτσου - Χαντζηκυριάκου, από ιδιώτες, επιχειρήσεις, νομικά πρόσωπα Δημοσίου Δικαίου.

Από το Σεπτέμβριο του 1983 η Εθνική Τράπεζα έχει αναλάβει την διοίκηση της εταιρίας.

- ΠΙΤΑΝ: Με βάση τα πρακτικά της περσινής Γεν. Συνέλευσης των μετοχών (28.6.83), η οικογένεια Κανελλοπούλου κατέχει περίπου το 39.4% των μετοχών. Η Εθνική Τράπεζα συμμετέχει στην εταιρία με ποσοστό 8.7% (Ιούνιος 1984), το οποίο μαζί με τα ποσοστά θυγατρικών και συγγενών της ΕΤΕ εταιριών υπολογίζεται σε 18%.

- ΧΑΛΚΙΔΟΣ: Ο όμιλος Κιοσέογλου - Τακόπουλου ελέγχει, άμεσα και έμμεσα, γύρω στο 60% των μετοχών (Γεν. Συνέλευση Ιούνιος 1983). Το

51% κατά την δήλωση της εταιρίας κατέχει ο Μάρκος Κιοσέογλου. Η Εθνική Τράπεζα συμμετέχει (Ιούνιος 1984) με ποσοστό 5.4%.

- ΧΑΛΥΨ: Σημαντικό ποσοστό των μετοχών (υπολογίζεται γύρω στο 40%) κατέχει η οικογένεια Βαλτή. Η Εθνική Τράπεζα συμμετέχει (Ιούνιος 1984) με ποσοστό 14.6%. Γύρω στο 15% των μετοχών κατέχει και η εμπορική επιχείρηση Α.Ε. "ΜΑΥΡΟΣ"

β/ Οι τρεις μεγάλες επιχειρήσεις (ΑΓΕΤ, ΤΙΤΑΝ, ΧΑΛΚΙΔΟΣ) και οι αντίστοιχοι όμιλοι ελέγχουν ή συμμετέχουν σε μεγάλο αριθμό εταιριών στο εσωτερικό και εξωτερικό. Οι εταιρίες αυτές ασχολούνται κυρίως με ναυτιλιακές εργασίες, παραγωγή έτοιμου σκυροδέματος, κατασκευές, λατομεία, μεταφορές, προώθηση πωλήσεων και διακίνηση τσιμέντου στο εξωτερικό κ.λ.π.

Επιπτώσεις της δραστηριότητας της Ελληνικής Τσιμεντοβιομηχανίας στην Εθνική Οικονομία στην περίοδο 1970 - 1990

1. ΕΠΕΝΔΥΣΕΙΣ

	1970	1975	1980	1985	1990
- Στην τσιμεντοβιομηχανία	394	2.242	4.470	10.442	30.081
- Στην μεταποίηση από ιδιωτικό τομέα	10.016	26.402	62.916	66.853	80.502
- Συνολικές στην μεταποίηση	10.044	26.584	65.847	70.014	90.304
- Ποσοστό	3.9%	8.5%	7.1%	15.6%	18.1%

2. ΕΙΣΡΟΗ ΣΥΝΤΟΣ

- Από εξαγωγές τσιμέντου	4.1	92.3	249	268.8	280.1
- Από βιοτεχνικά και βιομηχανικά προϊόντα	223.8	981.7	2.249.5	2.374.3	2.507.8
- Συνολική από εξαγωγές	612.2	2.029.9	4.093.9	4.771.5	5.203.7
- Ποσοστό	1.8%	9.4%	11.1%	11.3%	11.8%

Πηγή: Υπουργείο Συντονισμού - Εθνικοί Λογ/σμοί, Τράπεζα της Ελλάδος.

ΠΙΝΑΚΑΣ 2**Κατανάλωση τσιμέντου σε κατασκευή μονοκατοικιών και κατά κεφαλή κατανάλωση τσιμέντου (1979)**

	Κατανάλωση τσιμέντου σε μονοκατοικίες (% πραγματική/δυνατή)	Κατά κεφαλή κατανάλωση για το 1979 (κιλά)
Αλεξανδρούπολη	85.0	761
Αθήνα	79.9	600
Βελγιο	68.3	588
Βιάννα	68.1	677
Κορυθάλια	40.0	297
Κωνσταντία	39.2	328
Λαμία	33.9	267
Μαρία	32.9	416

Πηγή : Cembureau of Current Activity

3. ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΑ ΠΑΡΑΓΩΓΗΣ

Το τσιμέντο είναι ένα βιομηχανικό υλικό σε σκόνη που όταν αναμιχθεί με νερό σχηματίζει μια σκληρυνόμενη κονία, την τσιμεντοκονία, η οποία μπορεί να συνδέσει αδρανή υλικά όπως πέτρες και σιδερόβεργες σε ένα σύνθετο στερεό σώμα. Η τσιμεντοκονία είναι "υδραυλική", δηλαδή, πήζει, σκληραίνει και παραμένει σταθερή μέσα στο νερό.

Οι πρώτες ύλες παραγωγής τσιμέντου είναι:

ασβεστόλιθοι (βρίσκονται σε όλη την Ελλάδα), άργιλοι (πολύ διαδεδομένοι), γύψος (στην Κρήτη, Επτάνησα, Δυτική Ελλάδα κ.λ.π.), θηραϊκή γη (στη Σαντορίνη) και σε μερικές περιπτώσεις μικρές ποσότητες από πυρίτες που και αυτοί βρίσκονται σε ποσότητες. Γενικά, οι πρώτες ύλες υπάρχουν σε ικανοποιητική ποσότητα και ποιότητα.

Η παραγωγή του τσιμέντου γίνεται σε δύο στάδια. Στο πρώτο στάδιο η βασική πρώτη ύλη (ασβεστόλιθοι), αφού μεταβληθεί σε σκόνη, θερμαίνεται σε ειδικούς φούρνους και μετατρέπεται σε συμπαγείς σβόλους χρώματος καφέ, το λεγόμενο κλίνκερ.

Στο δεύτερο στάδιο το κλίνκερ κονιοτροποιείται, ανακατεύεται με τις υπόλοιπες πρώτες ύλες σε αναλογίες που εξαρτώνται από τον τύπο του τσιμέντου που παραχθεί και θερμαίνεται ξανά αλλά σε μικρότερη θερμοκρασία.

Οι βασικές χρήσεις του τσιμέντου είναι η παραγωγή σκυροδέματος, προκατασκευασμένων δομικών στοιχείων και διαφόρων προϊόντων αμιαντοτσιμέντου.

Παρά τη χαμηλή τιμή του, το τσιμέντο αντιμετωπίζει σημαντικό ανταγωνισμό

τό διάφορα άλλα οικοδομικά υλικά όπως χάλυβα, αλουμίνιο, πλαστικό, ξύλο, τού

ια κ.τ.λ.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2ο

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΤΣΙΜΕΝΤΟΒΙΟΜΗΧΑΝΙΑ

1. ΕΞΕΛΙΞΗ ΕΓΧΩΡΙΑΣ ΠΑΡΑΓΩΓΗΣ

Η εξέλιξη της παραγωγής τσιμέντου στην τελευταία εικοσαετία διακρίνεται σε δύο ξεχωριστές περιόδους (πίνακας 3). Η παραγωγή τσιμέντου στο διάστημα 1970 - 1983 παρουσίασε υψηλούς ρυθμούς αύξησης (μέσης ετήσιας αύξησης 8.5%) και από 4.896 χιλιάδες τόννους το 1970 έφθασε 14.196 χιλιάδες τόννους το 1983. Οι υψηλοί ρυθμοί αύξησης της παραγωγής τσιμέντου στο διάστημα 1970 - 1983 αποδίδονται τόσο στη αυξανόμενη μέχρι το 1979 εγχώρια κατανάλωση, όσο και στην ραγδαία αύξηση των εξαγωγών μέχρι το 1983.

Στην επόμενη περίοδο 1983 - 1989, η παραγωγή τσιμέντου εμφάνισε πτωτικές τάσεις (μέση ετήσια μείωση 3.1%) και από 14.196 χιλιάδες τόννους το 1983, έπεσε στους 11.747 χιλιάδες τόννους το 1989.

Η μείωση της παραγωγής τσιμέντου στο διάστημα 1983 - 1989, αποδίδεται κυρίως στη μείωση των εξαγωγών τσιμέντου αλλά επιπροσθέτως και στην μείωση της εγχώριας κατανάλωσης που άρχισε το 1980 και συνεχίστηκε μέχρι το 1985.

Η παραγωγή τσιμέντου το 1990 αυξήθηκε κατά 8.8% σε σχέση με το 1989. Λόγω της οικοδομικής δραστηριότητας, η σημαντική αύξηση της παραγωγής τσιμέντου που σημειώθηκε κατά το 1990 δεν αναμένεται να συνεχιστεί τα επόμενα χρόνια με τους ίδιους ρυθμούς.

ΠΙΝΑΚΑΣ 3**Η εξέλιξη της παραγωγής τσιμέντου (σε τόννους)**

ΧΡΟΝΟΣ	ΠΑΡΑΓΩΓΗ	ΠΑΡΑΓΩΓΗ*
1970	4396000	-
1975	7939000	-
1976	8745000	-
1977	1059000	-
1978	11469000	-
1979	12098000	-
1980	12680000	-
1981	13316000	-
1982	13381000	-
1983	14196000	14216000
1984	13521000	13632000
1985	12831000	13669000
1986	12563000	13341000
1987	11874000	13168000
1988	12429000	13053000
1989	11747000	12535000
1990	12775000	13561000

Πηγή : Ένωση Τσιμεντοβιομηχανιών Ελλάδος

*Περιλαμβάνεται και το εξαγόμενο κλίνκερ.

2. ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΚΟ ΕΠΙΠΕΔΟ - ΒΑΘΜΟΣ ΑΠΑΣΧΟΛΗΣΗ ΠΑΡΑΓΩΓΙΚΟΥ

ΔΥΝΑΜΙΚΟΥ

Η τεχνολογική στάθμη των εγκαταστάσεων του υποκλάδου θεωρείται εξαιρετικά προηγμένη. Η ηλικία των εγκαταστάσεων είναι σχετικά μικρή και μέγιστος ο ρυθμός της παραγωγής είναι αυτοματοποιημένο.

Η παραγωγή τσιμέντου ανά εργαζόμενο αυξήθηκε στην Ελλάδα από 2.302 τόννους το 1980 σε 2.484 τόννους το 1987. Στο ίδιο διάστημα η παραγωγή τσιμέντου ανά εργαζόμενο στο σύνολο των χωρών της ΕΟΚ αυξήθηκε από 2.281 τόννους το 1980 σε 2.400 τόννους το 1987. Η παραγωγικότητα εργασίας στην ελληνική τσιμεντοβιομηχανία, διατηρήθηκε στο εξεταζόμενο διάστημα σε ελαφρώς υψηλότερα επίπεδα από την αντίστοιχη του συνόλου των χωρών της ΕΟΚ.

Ο βαθμός απασχόλησης του παραγωγικού δυναμικού της Ελληνικής τσιμεντοβιομηχανίας υπολογίσθηκε κατά το 1990 σε 77% αφού η ετήσια παραγωγική δυναμικότητα ήταν 16.6 εκατομμύρια τόννοι τσιμέντου και η παραγωγή 12.8 εκατομμύρια τόννοι. Ο βαθμός απασχόλησης του παραγωγικού δυναμικού της Ελληνικής τσιμεντοβιομηχανίας κατά το 1990 αυξάνεται κατά 5% αν στην παραγωγή τσιμέντου συνυπολογισθεί και η παραγωγή εξαγόμενου κλίνκερ.

Η απασχόληση στην ελληνική τσιμεντοβιομηχανία αυξήθηκε από 3.609 άτομα το 1970 σε 6.363 άτομα το 1981 (μέση ετήσια αύξηση 5.3%). Στη συνέχεια, σημειώθηκε πτώση και το 1990 απασχολούνταν στην τσιμεντοβιομηχανία 5.140 άτομα (μέση ετήσια μείωση 1981 - 1990 : -2.3%).

Η μέση ετήσια αύξηση της απασχόλησης στο διάστημα 1970 - 1981 ήταν κρότερη από την αντίστοιχη αύξηση της παραγωγής τσιμέντου (9.5%) με αποτέλεσμα να αυξάνεται στο εξεταζόμενο διάστημα η παραγωγικότητα εργασίας.

Αύξηση της παραγωγικότητας εργασίας είχαμε και στο διάστημα 1981 - 1990, ατί παρά τη μέση ετήσια μείωση της παραγωγής τσιμέντου κατά 0.5% η μέση ήσια μείωση της απασχόλησης στο εξεταζόμενο διάστημα ήταν 2.3% (πίνακας 4).

ΠΙΝΑΚΑΣ 4**ΑΠΑΣΧΟΛΗΣΗ ΣΤΗΝ ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΤΣΙΜΕΝΤΟΒΙΟΜΗΧΑΝΙΑ**

ΓΟΣ	ΕΡΓΑΤΕΣ	ΔΙΟΙΚΗΤΙΚΟ ΤΕΧΝΙΚΟ & ΥΠΑΛΛΗΛΙΚΟ ΠΡΟΣΩΠΙΚΟ	ΣΥΝΟΛΟ
70	1813	1796	3609
71	1776	1864	3640
72	1730	2014	3744
73	1748	2150	3898
74	1984	2252	4236
75	2199	2547	4746
76	2338	2364	4702
77	2342	2375	4717
78	2475	2982	5457
79	2364	3071	5535
80	2374	3134	5508
81	2736	3627	6363
82	2492	3322	5814
83	2288	3301	5589
84	2238	3442	5680
85	2122	3449	5571
86	2000	3474	5474
87	1845	3457	5302
88	1738	3577	5315
89	1536	3698	5234
90	1429	3711	5140

Πηγή : Ένωση Τσιμεντοβιομηχανιών Ελλάδος.

3. ΕΠΕΝΔΥΣΕΙΣ

Στο διάστημα 1970 - 1982 η επενδυτική δραστηριότητα στην ελληνική τσιμεντοβιομηχανία ήταν έντονη, αφού οι επενδύσεις από 394 εκατομμύρια δρχ. το 1970 έφθασαν τα 18.4 δισεκατομμύρια δρχ. το 1982. Ιδιαίτερα υψηλές επενδύσεις έγιναν μετά τη δεύτερη πετρελαϊκή κρίση του 1979, οπότε και όλες οι τσιμεντοβιομηχανίες αναγκάστηκαν να πραγματοποιήσουν σημαντικές επενδύσεις για την μεταβολή του συστήματος της καύσεως, λόγω της αντικατάστασης του μαζούτ με πετρέλαιο.

Στο επόμενο διάστημα μετά το 1982 σημειώθηκε σημαντική κάμψη των επενδύσεων και περιορίστηκαν το 1987 σε μόλις 1 δισεκατομμύριο δρχ. Την τελευταία περίοδο μετά υπήρξε ανάκαμψη των επενδύσεων (1990 : 6.6 δισεκατομμύρια δρχ.), οι οποίες όμως παραμένουν σε πολύ χαμηλότερα επίπεδα συγκρινόμενα με τις επενδύσεις των ετών 1981 - 1983 (πίνακας 5).

ΠΙΝΑΚΑΣ 5**ΕΠΕΝΔΥΣΕΙΣ ΤΗΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΤΣΙΜΕΝΤΟΒΙΟΜΗΧΑΝΙΑΣ 1970 - 1990 (σε χιλ. δραχ.)***

ΧΡΟΣ	ΕΠΕΝΔΥΣΕΙΣ
70	394200
71	840400
72	828400
73	1225000
74	2160000
75	2242000
76	2400000
77	1299000
78	1460000
79	2319780
80	4470432
81	10441941
82	18406277
83	11765956
84	5261193
85	3194716
86	2139798
87	1047000
88	1807000
89	2721000
90	6625000

Πηγή : Ένωση Τσιμεντοβιομηχανιών Ελλάδος

*Σε τρέχουσες τιμές

4. ΠΡΩΤΕΣ ΚΑΙ ΒΟΗΘΗΤΙΚΕΣ ΥΛΕΣ

Όπως προαναφέρθηκε, η παραγωγή του τσιμέντου γίνεται σε δύο στάδια.

Το πρώτο στάδιο παράγεται το κλίνκερ και στη συνέχεια αυτό ανακατεύεται με

τις υπόλοιπες πρώτες και βοηθητικές ύλες για την παραγωγή του τσιμέντου.

Οι πρώτες και βοηθητικές ύλες που απαιτούνται για την παραγωγή του κλίν-

κερ και στη συνέχεια του τσιμέντου είναι οι αναφερόμενες στον πίνακα 6.

Οι πρώτες και βοηθητικές ύλες για την παραγωγή τσιμέντου είναι άφθονες

στην Ελλάδα και μάλιστα καλής ποιότητας και σε μικρές αποστάσεις από τα εργο-

στάσια.

5. ΟΙ ΕΛΛΗΝΙΚΕΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΙΣ ΚΑΙ Η ΘΕΣΗ ΤΟΥΣ ΣΤΟΝ ΚΛΑΔΟ

Στον πίνακα 7 παρουσιάζονται η παραγωγή, οι παραδόσεις εσωτερικού και οι εξαγωγές τσιμέντου για τα έτη 1982 και 1983 για κάθε μία από τις τέσσερις ελληνικές τσιμεντοβιομηχανίες. Παρουσιάζονται επίσης τα μερίδια των επιχειρήσεων στα παραπάνω μεγέθη, για την περίοδο 1976 - 1983 και για τα έτη 1982 και 1983.

Στην παραγωγή τσιμέντου η ΑΓΕΤ συγκεντρώνει το μεγαλύτερο μερίδιο τόσο για το 1982 (ποσοστό 41.1%) όσο και για το 1983 (ποσοστό 43.5%).

Ακολουθούν ο ΤΙΤΑΝ, με ποσοστό 39.1% για το 1982 και 38.7% για το 1983, τα ΤΣΙΜΕΝΤΑ ΧΑΛΚΙΔΟΣ, με ποσοστό 16.6% για το 1982 και 14.7% για το 1983 και τέλος ο ΧΑΛΥΨ, με ποσοστό 3.2% για το 1982 και 3.1% για το 1983. Το 1983 όλες οι τσιμεντοβιομηχανίες, εκτός των ΤΣΙΜΕΝΤΩΝ ΧΑΛΚΙΔΟΣ, αύξησαν την παραγωγή τους σε σχέση με το 1982 (ΑΓΕΤ : +12.2%, ΤΙΤΑΝ : +5.1%, ΧΑΛΥΨ : +0.4% και ΤΣΙΜΕΝΤΑ ΧΑΛΚΙΔΟΣ : -5.7%).

Στις συνολικές παραδόσεις εσωτερικού την πρώτη θέση για τα έτη 1982 και 1983 κατέχει ο ΤΙΤΑΝ. Ακολουθούν με τη σειρά: ΑΓΕΤ, ΤΣΙΜΕΝΤΑ ΧΑΛΚΙΔΟΣ, ΧΑΛΥΨ. Ο ΤΙΤΑΝ το 1983 παρουσίασε μια ελάχιστη μείωση της τάξης του 0.1% στις παραδόσεις εσωτερικού, έναντι του 1982. Μικρές ακόμα μειώσεις στις παραδόσεις εσωτερικού παρουσίασαν κατά την ίδια περίοδο η ΑΓΕΤ (-2.2%) και ο ΧΑΛΥΨ (-0.2%) ενώ τα ΤΣΙΜΕΝΤΑ ΧΑΛΚΙΔΟΣ αύξησαν κατά 0.5% τις εσωτερικές παραδόσεις.

Στον τομέα των εξαγωγών η ΑΓΕΤ κατέχει την πρώτη θέση. Το 1982 το ποσο-

ό συμμετοχής της στις συνολικές εξαγωγές τσιμέντου ανερχόταν σε 39.7% και το 1983 αυξήθηκε σε 44.9%. Την δεύτερη θέση κατέχει ο ΤΙΤΑΝ, τόσο για το 1982 και για το 1983 (το 1982 το ποσοστό συμμετοχής του στις συνολικές εξαγωγές της Ελλάδας ήταν 35.2% ενώ το 1983 μειώθηκε σε 34.9%).

Τρίτα στη σειρά έρχονται τα ΤΣΙΜΕΝΤΑ ΧΑΛΚΙΔΟΣ με μερίδιο 21% κατά το 1982 και 16.6% για το 1983. Τέλος, ο ΧΑΛΥΨ συγκέντρωσε το 1982 ποσοστό 6% και το 1983 3.6% επί των συνολικών ελληνικών εξαγωγών τσιμέντου.

Κατά την περίοδο 1982 - 1983 οι εξαγωγές τσιμέντου της ΑΓΕΤ αυξήθηκαν κατά 27.7%, του ΤΙΤΑΝ κατά 11.6% και του ΧΑΛΥΨ κατά 2.8% ενώ οι εξαγωγές των ΤΣΙΜΕΝΤΩΝ ΧΑΛΚΙΔΟΣ μειώθηκαν κατά 10.9%.

Στον πίνακα 8 που ακολουθεί παρουσιάζεται η παραγωγή και οι συνολικές πωλήσεις (εσωτερικού και εξωτερικού) κάθε επιχείρησης, για τα έτη 1982 και 1983.

Η κατανομή των συνολικών πωλήσεων κάθε εταιρίας, μεταξύ πωλήσεων εσωτερικού και εξαγωγών, διαμορφώθηκε στην περίοδο 1982 - 1983 όπως φαίνεται στον πίνακα 8α.

Όπως προκύπτει από τα στοιχεία του πίνακα 8α, στην περίοδο 1982 - 1983 ο ΤΙΤΑΝ παρουσίασε τον μεγαλύτερο " θ α θ μ ό ε σ ω σ τ ρ έ φ ε ι α ς " (53.1% το 1982 και 50.3% το 1983).

Το 1982 τα ΤΣΙΜΕΝΤΑ ΧΑΛΚΙΔΟΣ παρουσίασαν την εντονότερη " ε ξ ω σ τ ρ έ φ ε ι α " σε σχέση με τις υπόλοιπες εταιρίες (ποσοστό εξαγωγών

5.2%), ενώ το 1983 σαν πιο "εξωστρεφής" εταιρία εμφανίζεται ο ΧΑΛΥΨ (ποσοστό εξαγωγών 64.7% επί των συνολικών του πωλήσεων). Από τα παραπάνω στοιχεία φαίνεται ότι ο "βαθμός εξωστρέφειας" είναι συχνά αντιστρόφως ανάλογος με το μέγεθος της παραγωγής της εταιρίας, και τούτο διότι οι μικρές εταιρίες αντιμετωπίζουν συνήθως προβλήματα, όσον αφορά το εσωτερικό κυκλοφοριακό διακομιστή, με αποτέλεσμα να εμφανίζουν εντονότερη "τάση εξωστρέφειας".

Τέλος σημειώνεται ότι το 1983, ο ΤΙΤΑΝ, η ΑΓΕΤ, και ο ΧΑΛΥΨ, παρουσίασαν αυξημένα ποσοστά εξαγωγών επί των συνολικών τους πωλήσεων, σε σύγκριση με αυτά του 1982, ενώ τα ΤΣΙΜΕΝΤΑ ΧΑΛΚΙΔΟΣ ήταν η μόνη εταιρία που αύξησε το ποσοστό πωλήσεων στο εσωτερικό.

6. ΠΑΡΑΓΟΜΕΝΑ ΠΡΟΪΟΝΤΑ - ΠΟΙΟΤΗΤΑ

α/ Το παραγόμενο τσιμέντο είναι κατά 98.5% φαιό.

Χρησιμοποιείται κυρίως για έργα από σκυρόδεμα (οπλισμένο και άοπλο). Το υπόλοιπο ποσοστό 1.5% αφορά λευκό ή χρωματιστό τσιμέντο που χρησιμοποιείται για διακοσμήσεις. Το μεγαλύτερο μέρος του παραγόμενου φαιού τσιμέντου είναι που Πόρτλαντ με ποζολάνη.

β/ Η ποιότητα του εγχώριου τσιμέντου θεωρείται γενικά πολύ καλή και δεν φανίζει, προκειμένου για τον ίδιο τύπο προϊόντος, αξιοσημείωτες διαφορές μεταξύ των επιχειρήσεων (υποχρεωτική τήρηση αυστηρών τεχνικών προδιαγραφών). Τα ελληνικά τσιμέντα στο εξωτερικό από άποψη ποιότητας ανταγωνίζονται πολύ επιτυχία εκείνα άλλων γειτονικών χωρών (Ισπανίας, Τουρκίας).

ΠΙΝΑΚΑΣ 6

Κατηγορία ΥΛΩΝ	ΦΥΣΕΙ ΥΛΙΚΟΥ	ΥΛΙΚΟ ΠΟΥ ΧΡΗΣΙΜΟΠΟΙΕΙΤΑΙ	ΠΗΓΗ ΠΡΟΜΗΘΕΙΑΣ
		Α ΥΛΕΣ ΓΙΑ ΠΑΡΑΓΩΓΗ ΚΛΙΝΚΕΡ	
ΡΙΕΣ	1. ΑΝΘΡΑΚΙΚΑ	α/ Ασβεστόλιθος, κιμωλία, μάρμαρα β/ Ανθρακικά απόβλητα	Λατομεία Βιομηχανία χαρτιού ή ζάχαρης
	2. ΑΡΓΙΛΟΠΥΡΙΤΙΚΑ	α/ Άργιλος, Σχιστ/λιθος Ψαμίτης, Γνεύσιοι β/ Ιπτάμενη τέφρα γ/ Υγρή τέφρα δ/ Σκωρίες	Λατομεία Μεταλλουργία
	3. ΣΥΝΘΕΤΑ	α/ Ασβεστούχες Μάργες	Λατομεία
ΗΘΗΤΙΚΕΣ	ΔΙΟΡΘΩΤΙΚΑ ΥΛΙΚΑ	α/ Πυριτικές άμμοι, τόφοι, Βωζίτης	Λατομεία - Μεταλλεία
		β/ Λατερίτες, σιδηρομ/τα	
		γ/ Δολομίτης Μαγνησίας	Λατομεία - Μεταλλεία
ΟΣΘΕΤΕΣ	ΠΡΟΣΘΕΤΑ ΚΛΙΝΚΕΡΟΠΟΙΗΣΗ	ΠΑΡΑΠΡΟΪΟΝΤΑ ΧΗΜΙΚΗΣ ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΑΣ	Χημική Βιομηχανία
ΡΙΕΣ	ΕΠΙΒΡΑΝΔΥΝΤΗΣ ΠΗΞΗΣ	Φυσική γύψος	Ορυχεία
ΗΘΗΤΙΚΕΣ	ΥΛΙΚΑ ΜΕ ΠΟΥΖΟΛΚΕΣ	Φυσικά πουζολανικά πετρώματα, σκωρίες, Ιπτάμενη τέφρα	Ορυχεία Μεταλλουργία Σιδήρου
ΟΣΘΕΤΕΣ	ΠΡΟΣΘΕΤΑ ΑΛΕΣΗΣ- ΧΡΩΣΤΙΚΕΣ ΟΥΣΙΕΣ	Τυποποιημένα προϊόντα Χημικής Βιομηχανίας	Χημική Βιομηχανία

Πηγή : Η Ελληνική Τσιμεντοβιομηχανία και η προοπτική ανάπτυξης της.

Παραγωγή, παραδόσεις εσωτερικού και εξαγωγές των ελληνικών τσιμεντοβιομηχανιών

ΕΤΑΙΡΙΑ	ΠΑΡΑΓΩΓΗ				ΠΑΡΑΔΟΣΕΙΣ ΕΣΩΤΕΡΙΚΟΥ				ΕΞΑΓΩΓΕΣ									
	ΜΕΡΙΔΙΑ (%)				ΜΕΡΙΔΙΑ (%)				ΜΕΡΙΔΙΑ (%)									
	1976	'82	'83	'82 - 83	1976	'82	'83	'82 - 83	1976	'82	'83	'82 - 83						
ΑΓΕΤ	3.097.7	5.497.9	6.170.4	41.1	43.5	39.1	2.075.0	2.724.8	2.664.5	42.6	42.0	41.6	1.010.6	2.757	3.522	39.7	44.9	39.0
ΤΙΤΑΝ	3.701.2	5.226.9	5.494.3	39.1	38.7	40.1	2.320.5	2.769.7	2.767.4	43.3	43.6	39.9	1.372.3	2.499	2.733	35.3	34.9	36.2
ΧΑΛΚΙΣ	1.604.6	2.219.2	2.092.5	16.6	14.7	17.7	741.6	747.9	751.7	11.7	11.9	14.8	871.0	1.462	1.302	21.0	16.6	21.1
ΧΑΛΥΨ	341.6	497.3	439.0	3.2	3.1	3.1	193.4	155.6	155.9	2.4	2.5	2.7	151.5	278.2	285.9	4.0	3.6	3.7
ΣΥΝΟΛΟ	8.745.3	13.381.4	14.196.2	100.0	100.0	100.0	5.333.2	6.398	6.339.5	100.0	100.0	100.0	3.405.4	6.947	7.845	100.0	100.0	100.0

Πηγή : Ένωση Ελληνικών Τσιμεντοβιομηχανιών.

ΠΙΝΑΚΑΣ 8**Παραγωγή και συνολικές πωλήσεις των ελληνικών τσιμεντοβιομηχανιών****για τα έτη 1982 - 1983**

ΕΤΑΙΡΙΕΣ	1982		1983	
	ΠΑΡΑΓΩΓΗ	ΣΥΝ. ΠΩΛΗΣΕΙΣ	ΠΑΡΑΓΩΓΗ	ΣΥΝ. ΠΩΛΗΣΕΙΣ
ΑΝΤΑΡΧΑΝ	5.226.9	5.219.3	5.494.3	5.501.2
ΑΓΕΤ	5.497.9	5.482.5	6.170.4	6.187.3
ΑΛΚΙΣ	2.219.2	2.209.9	2.092.5	2.054.2
ΑΛΥΨ	437.3	433.8	439.0	441.8
ΣΥΝΟΛΟ	13.381.4	13.345.8	14.196.2	14.184.5

Πηγή : Ένωση Ελληνικών Τσιμεντοβιομηχανιών.

ΠΙΝΑΚΑΣ 8α**Κατανομή πωλήσεων κάθε εταιρίας, για τα έτη 1982 - 1983**

ΕΤΑΙΡΙΕΣ	1982		1983	
	Ποσοστό εσωτερικών πωλήσεων	Ποσοστό εξαγωγών %	Ποσοστό εσωτερικών πωλήσεων	Ποσοστό εξαγωγών %
ΑΝΤΑΝ	53.1	46.9	50.3	49.7
ΑΓΕΤ	49.7	50.3	43.1	56.9
ΑΛΚΙΣ	33.8	66.2	36.6	63.4
ΑΛΥΨ	35.9	64.1	35.3	64.7

Πηγή : Ένωση Ελληνικών Τσιμεντοβιομηχανιών.

ΚΟΣΤΟΣ ΠΑΡΑΓΩΓΗΣ - ΤΙΜΕΣ

7. ΔΙΑΜΟΡΦΩΣΗ ΚΟΣΤΟΥΣ ΠΑΡΑΓΩΓΗΣ

Το σημαντικότερο στοιχείο κόστους στην παραγωγή του τσιμέντου είναι το μαζούτ (μαζούτ 3500) και η ηλεκτρική ενέργεια, ενώ οι πρώτες ύλες έχουν την μικρότερη συμμετοχή.

Η δεύτερη κρίση του πετρελαίου στις αρχές της δεκαετίας του '80 και η άνοδος της τιμής του διαμόρφωσε μια νέα σχέση μεταξύ των διαφόρων στοιχείων του βιομηχανικού κόστους και έπεισε οριστικά τις εταιρίες τσιμέντου να ολοκληρώσουν ή να επισπεύσουν την εφαρμογή των προγραμμάτων τους μετατροπής των εγκαταστάσεων τους ούτως ώστε να χρησιμοποιούν σαν καύσιμη ύλη το κάρβουνο αντί του μαζούτ.

Συγκεκριμένα, η διαμόρφωση του βιομηχανικού κόστους, χωρίς τις κοστολογημένες αποσβέσεις, και με χρησιμοποίηση του μαζούτ σαν καύσιμη ύλη είχε ως εξής:

Διαμόρφωση Βιομηχανικού Κόστους Τσιμέντου

	1979 - 80	1982
πρώτες ύλες	11 - 13 %	7 %
ηλεκτρική ενέργεια	12 - 14 %	17 %
καύσιμα	32 - 36 %	48 %
απάνες προσωπικού	22 - 26 %	9 %
βιομηχανικά έξοδα	14 - 18 %	9 %

Η πλήρης εφαρμογή της καύσεως άνθρακα αντί του μαζούτ υπολογίζεται ότι έχει σαν αποτέλεσμα την μείωση του σημερινού κόστους των καυσίμων κατά 5 - 35 %.

ΤΙΜΕΣ

Για πολλά χρόνια τώρα οι τιμές του τσιμέντου στην εσωτερική αγορά ελέγχονται αγορανομικά και διατηρούνται σε χαμηλά επίπεδα, ενώ κατά τους φορείς δεν καλύπτουν πολλές φορές το κόστος λειτουργίας των εταιριών τσιμέντου. Είναι χαρακτηριστικό ότι το Δεκέμβριο του 1981 η τιμή του τσιμέντου στην Ελλάδα ήταν το 69.8% του μέσου όρου των τιμών στην Ισπανία ενώ το Μάιο του 1983 τα ποσοστά αυτά μειώθηκαν ακόμα περισσότερο και έγιναν 60.4% και 73.2% αντίστοιχα.

Έτσι οι ελληνικές τσιμεντοβιομηχανίες στηρίχθηκαν στις εξαγωγές, όπου ετύχαιναν καλύτερες τιμές, για να καλύπτουν το συνολικό κόστος παραγωγής τους και να παρουσιάζουν και σημαντικά κέρδη.

Αποτέλεσμα του πιο πάνω ήταν ότι το 1982 που οι τιμές στις αγορές του εξωτερικού ήταν πεσμένες τα συνολικά κέρδη του κλάδου ήταν πολύ μειωμένα ενώ το 1983 προβλέπονται ζημιές.

Έδη η κυβέρνηση επέτρεπε αύξηση 7% των τιμών του τσιμέντου στην ελληνική αγορά από 1/11/83, ενώ συζητείται η περαιτέρω αύξηση τους μέσα στο 1984.

Επίσης από 1/10/83 η ελληνική τσιμεντοβιομηχανία έχει υπαχθεί στο Νόμο 174/70 (πριμοδότηση των εξαγωγών) για ποσοστό 12% πάνω στην αξία F.O.B.

Β. ΕΞΕΛΙΞΗ ΚΑΤΑΝΑΛΩΣΗΣ

α/ Μέχρι το 1981 οι πωλήσεις του κλάδου γίνονται κτά το μεγαλύτερο μέρος στην εσωτερική αγορά, ενώ από το 1983 οι εξαγωγές αρχίζουν να υπερκαλύπτουν τις πωλήσεις στο εσωτερικό (βλ. Διάγραμμα 1).

Η εγχώρια κατανάλωση που συμπίπτει σχεδόν με τις πωλήσεις στο εσωτερικό (οι εισαγωγές είναι ασήμαντες) στην περίοδο 1974 - 75 (πολιτικοστρατιωτικές συνθήκες κ.λ.π.), η εσωτερική κατανάλωση παρουσιάζει σχετική μείωση στην περίοδο 1980 - 83:

	Πωλήσεις στην εσωτερική αγορά (χιλ. τόνοι)	Μεταβολή %
1979	7170	
1980	6818	- 4.9
1981	6631	- 2.7
1982	6398	- 3.5
1983	6340	- 0.9

Πηγή : Ένωση Τσιμεντοβιομηχανιών Ελλάδος.

Η μείωση αυτή οφείλεται βασικά στην κάμψη της ιδιωτικής οικοδομικής δραστηριότητας, η οποία απορροφά περίπου τα 2/3 της εγχώριας κατανάλωσης τσιμέντου (για την εξέλιξη της ιδιωτικής οικοδομικής δραστηριότητας). Παρά ταύτα ο ρυθμός μείωσης της εσωτερικής κατανάλωσης είναι πολύ χαμηλός σε σχέση με τον ρυθμό κάμψης της εμφανιζόμενης ιδιωτικής οικοδομικής δραστηριότητας,

γνώ διευρύνσεως της κατασκευαστικής δραστηριότητας του δημόσιου τομέα και της αφανούς ιδιωτικής οικοδομικής δραστηριότητας κυρίως στην επαρχία.

Για το 1984 προβλέπεται ότι η κατανάλωση θα κυμανθεί σε λίγο χαμηλότερα επίπεδα έναντι του 1983.

Η κατά κεφαλή κατανάλωση τσιμέντου στην Ελλάδα το 1982 ήταν 652 χ.γ.ρ. (1979 :751 χ.γ.ρ.) και η χώρα μας εξακολουθεί να κατατάσσεται μεταξύ των δυτικοευρωπαϊκών χωρών με υψηλή κατά κεφαλή κατανάλωση.

β/ Το μερίδιο που καλύπτουν οι επιχειρήσεις αυτές στις ποσοστικές πωλήσεις εσωτερικού έχει ως εξής (στοιχεία Ενώσεως Τσιμεντοβιομηχανιών Ελλάδος).

	1974	1981	1982	1983
ΤΕΤ	41.0	42.8	42.6	42.0
ΤΑΝ	41.0	41.2	43.3	43.6
ΑΛΚΙΔΟΣ	12.0	13.7	11.7	11.9
ΑΛΥΨ	6.0	2.3	2.4	2.5
ΣΥΝΟΛΟ	100.0	100.0	100.0	100.0

9. ΠΡΟΣΔΙΟΡΙΣΤΙΚΟΙ ΠΑΡΑΓΟΝΤΕΣ ΣΤΗΝ ΖΗΤΗΣΗ ΤΣΙΜΕΝΤΟΥ

ΕΣΩΤΕΡΙΚΗ ΑΓΟΡΑ

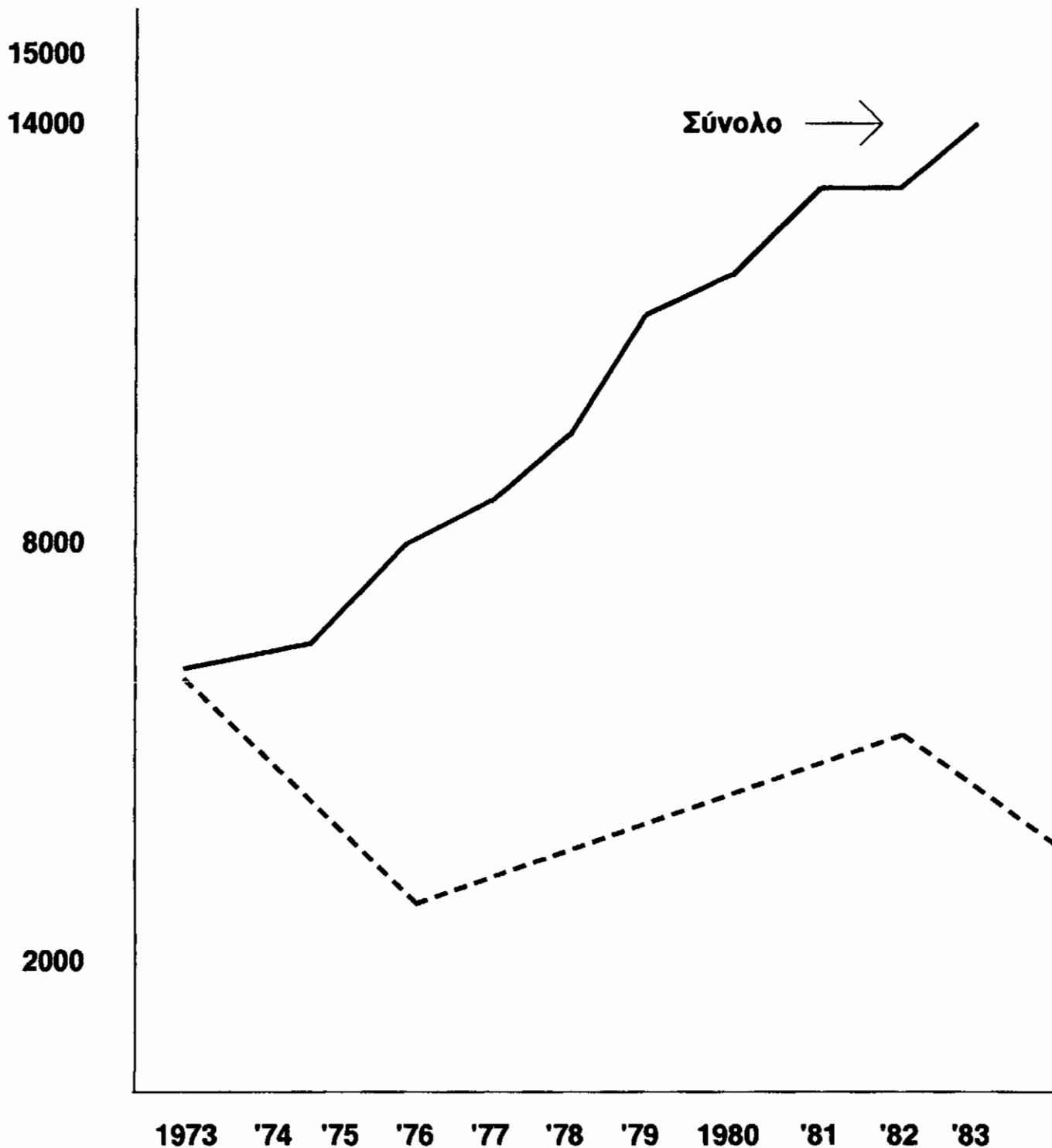
Η ζήτηση τσιμέντου στην εσωτερική αγορά εξαρτάται σε μεγάλο βαθμό από την κατασκευαστική δραστηριότητα τόσο του ιδιωτικού, όσο και του Δημόσιου τομέα. Αναλυτικά η εξέλιξη των προσδιοριστικών παραγόντων της ζήτησης τσιμέντων στην εγχώρια αγορά στο διάστημα 1975 - 1990 ήταν η ακόλουθη :

- Οι ακαθάριστες επενδύσεις σε κατασκευές (σε σταθερές τιμές 1970) παρουσίασαν συνεχή άνοδο από το 1975 (46.7 δισεκατομμύρια δρχ.) μέχρι το 1979 (60.9 δισεκατομμύρια δρχ.), οπότε έφθασαν και στο υψηλότερο επίπεδο. Στη συνέχεια είχαν πτωτική πορεία μέχρι το 1987 (40.5 δισεκατομμύρια δρχ.). Παρά την άνοδο που σημειώθηκε την τελευταία τριετία (1988 - 1990), οι ακαθάριστες επενδύσεις σε κατασκευές παραμένουν σε χαμηλότερα επίπεδα σε σύγκριση με τα επίπεδα του 1979.

- Η οικοδομική δραστηριότητα παρουσίασε συνεχή αύξηση από το 1975 μέχρι το 1979, οπότε έφθασε και στο υψηλότερο της σημείο (98416 χιλιάδες κυβικά μέτρα). Από το 1980 άρχισε μια πτωτική πορεία, που έφθασε στο χαμηλότερό της σημείο το 1984 (40469 χιλιάδες κυβικά μέτρα). Στην τελευταία πενταετία 1985 - 1990 σημειώθηκε σημαντική ανάκαμψη της οικοδομικής δραστηριότητας (1990 : 758 χιλιάδες κυβικά μέτρα), αλλά αυτή παρέμεινε σε σημαντικά χαμηλότερα επίπεδα σε σύγκριση με το 1979.

ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ 1

Πωλήσεις τσιμέντου (χιλιάδες τόνοι)

	<u>Στο εσωτερικό</u>	<u>(%)</u>	<u>Στο εξωτερικό</u>	<u>(%)</u>	<u>Σύνολο</u>	<u>Μεταβολή</u>
73	6.120	95	349	5	6.469	
74	4.985	72	1.942	28	6.927	+ 7.1
75	4.885	63	2.831	37	7.716	+ 11.4
76	5.340	58	3.907	42	9.247	+ 19.8
77	6.090	61	3.841	39	9.931	+ 7.4
78	6.560	57	4.993	43	11.553	+ 16.3
79	7.170	63	4.271	37	11.441	- 0.1
80	6.818	57	5.222	43	12.040	+ 5.2
81	6.631	53	5.947	47	12.605	+ 4.7
82	6.398	50	6.345	50	12.743	+ 1.1
83	6.340	45	7.833	55	14.223	+ 11.6

Πηγή : Ένωση Τσιμεντοβιομηχανιών Ελλάδος.

10. Η ΦΑΙΝΟΜΕΝΗ ΚΑΤΑΝΑΛΩΣΗ ΤΣΙΜΕΝΤΟΥ

Η φαινομένη κατανάλωση τσιμέντου στην Ελλάδα παρουσιάζεται στον πίνακα 9. Σύμφωνα με τα στοιχεία, η φαινομένη κατανάλωση τσιμέντων από 4.456 χιλιάδες τόννους το 1970 αυξήθηκε σε 7.170 χιλιάδες τόννους το 1979 (μέση ετήσια αύξηση 5.2%). Στη συνέχεια ακολούθησε πτωτική πορεία και έφθασε στο χαμηλότερο της σημείο το 1985 (6.004 χιλιάδες τόννοι). Η φαινομένη κατανάλωση τσιμέντου σημείωσε την τελευταία τριετία σημαντική αύξηση και έφθασε το 1990 στις 7.662 χιλιάδες τόννους. Η φαινομένη κατανάλωση τσιμέντου κατά τη διετία 1989 - 1990 ξεπέρασε τα επίπεδα του 1979 και ήταν η υψηλότερη που σημειώθηκε μέχρι σήμερα.

Η εξέλιξη της φαινομένης κατανάλωσης τσιμέντου ακολουθεί σε μεγάλο βαθμό την πορεία των ακαθάριστων επενδύσεων στις κατασκευές και της οικοδομικής δραστηριότητας. Στο διάγραμμα 2 παρουσιάζεται η εξέλιξη των δεικτών της φαινομένης κατανάλωσης τσιμέντου, των ακαθάριστων επενδύσεων σε κατασκευές και της νόμιμης οικοδομικής δραστηριότητας, με έτος βάσης το 1975.

Από την εξέταση της εξέλιξης της φαινομένης κατανάλωσης τσιμέντων και των ακαθάριστων επενδύσεων σε κατασκευές, διαπιστώνεται ότι η κατανάλωση τσιμέντου ανά 1.000 δρχ. σημειώνει σημαντική αύξηση στο εξεταζόμενο διάστημα 1975 - 1990.

Συγκεκριμένα, η κατανάλωση τσιμέντου ανά 1.000 δρχ. ακαθάριστων επενδύσεων σε κατασκευές αυξήθηκε από 104 κιλά, το 1975, σε 156 κιλά το 1990, σημειώ-

εται δηλαδή μέση ετήσια αύξηση 27%. Παρά τις ετήσιες διακυμάνσεις, μακροπρόθεσμα παρατηρείται σημαντική αύξηση της κατανάλωσης τσιμέντου ανά 1.000 δρχ. καθαρίστων επενδύσεων σε κατασκευές, γεγονός που υποδηλώνει την πιο εντατική χρησιμοποίηση του τσιμέντου στην κατασκευαστική δραστηριότητα. Έτσι, παρότι ο κίνδυνος των δυσμενών επιπτώσεων στην συνολική κατανάλωση τσιμέντου στην εγχώρια αγορά από την πτώση στην οικοδομική δραστηριότητα, αντισταθμίζεται από την συνεχή ανοδική τάση στην κατανάλωση τσιμέντου ανά μονάδα επένδυσης.

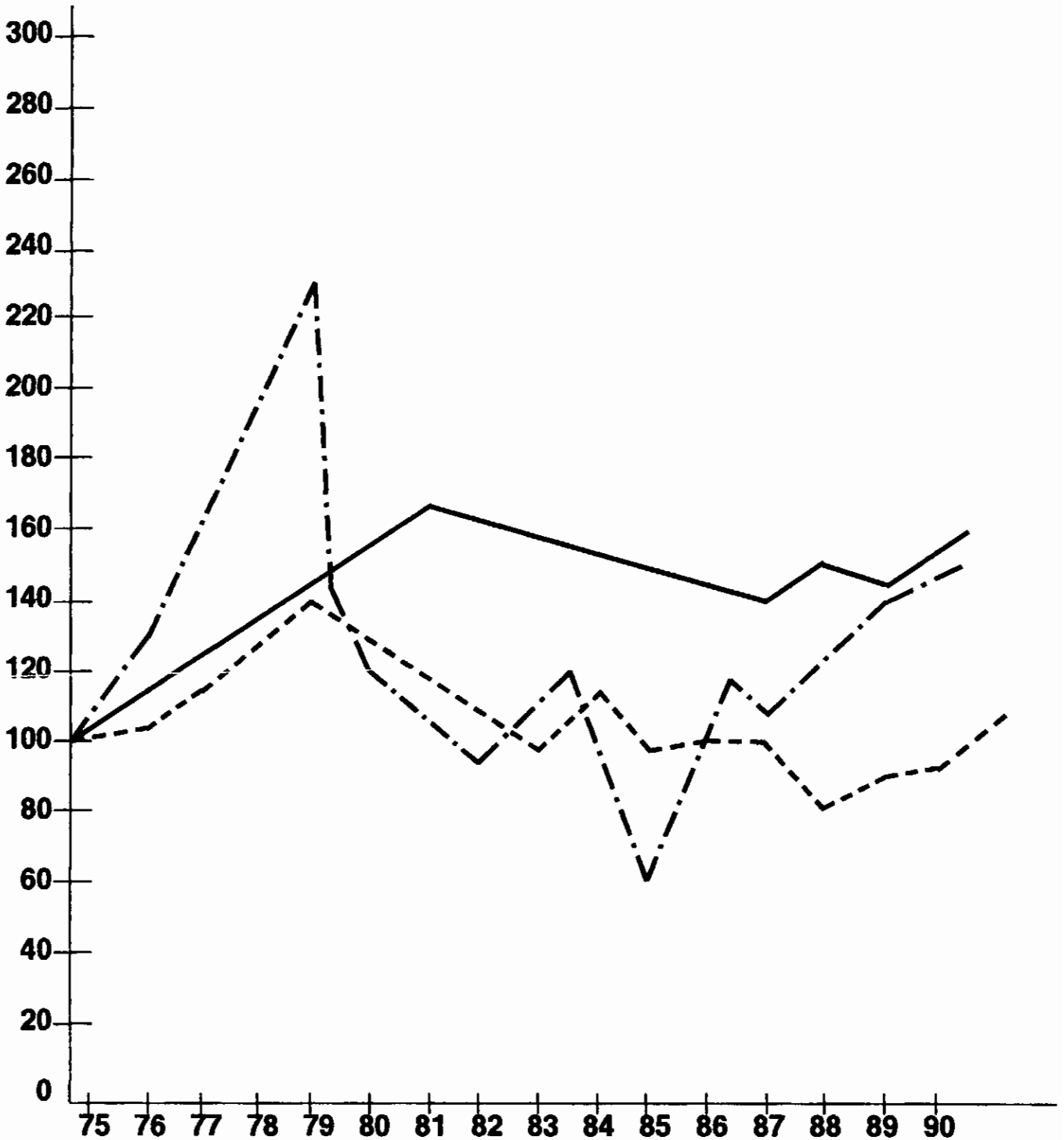
ΠΙΝΑΚΑΣ 9**Παραγωγή - εισαγωγές - εξαγωγές και φαινόμενη κατανάλωση τσιμέντου.**

τος	<u>Παραγωγή</u>	<u>Εισαγωγές</u>	<u>Εξαγωγές</u>	<u>Φαινομ. Κατανάλωση</u>
70	4.896.000	1.300	342.000	4.556.000
71	-	-	-	-
72	-	-	-	-
73	-	-	-	-
74	-	-	-	-
75	7.939.000	900	3.056.000	4.862.000
76	8.745.000	600	3.405.000	5.333.000
77	10.590.000	600	4.502.000	6.000.000
78	11.469.000	76	4.934.000	6.557.000
79	12.098.000	-	4.900.000	7.170.000
80	12.680.000	-	5.876.000	6.817.000
81	13.316.000	-	6.728.000	6.631.000
82	13.381.000	-	6.948.000	6.398.000
83	14.196.000	-	7.845.000	6.340.000
84	13.521.000	-	7.414.000	6.201.000
85	12.831.000	-	7.639.000	6.004.000
86	12.563.000	-	7.109.000	6.208.000
87	11.874.000	-	7.109.000	6.114.000
88	12.492.000	-	6.329.000	6.599.000
89	11.747.000	-	5.155.000	7.421.000
90	12.775.000	-	5.906.000	7.662.000

Πηγή : Ένωση Τσιμεντοβιομηχανιών Ελλάδος.

ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ 2

Δείκτες φαινομένης κατανάλωσης τσιμέντου

— Δείκτης φαινομένης κατανάλωσης τσιμέντου

- - - - Δείκτης ακαθάριστων επενδύσεων σε κατασκευές

- · - · - Δείκτης νόμιμης οικοδομικής δραστηριότητας.

Σύμφωνα με τα στοιχεία, τα μερίδια αγοράς δεν διαφοροποιήθηκαν ουσιαστικά τη διετία 1989 - 1990. Παρατηρήθηκε μια ελεφρά μείωση των μεριδίων των δύο μεγαλύτερων τσιμεντοβιομηχανιών (ΑΓΕΤ, ΤΙΤΑΝ), σε όφελος των δύο μικρότερων (ΓΣΙΜΕΝΤΑ ΧΑΛΚΙΔΟΣ, ΧΑΛΥΨ).

ΧΡΗΜΑΤΟΟΙΚΟΝΟΜΙΚΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ

12. Η ΕΞΕΛΙΞΗ ΤΩΝ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΝ ΣΤΟΙΧΕΙΩΝ ΤΩΝ ΤΕΣΣΑΡΩΝ ΕΤΑΡΙΩΝ ΤΟΥ ΥΠΟΚΛΑΔΟΥ.

Τα ενοποιημένα στοιχεία των εταιριών του υποκλάδου εμφανίζονται δυσμενώς, εξαιτίας κυρίως της υποχρέωσης αλλά και των υψηλών ετήσιων και συσσωρευμένων ζημιών της εταιρίας ΤΣΙΜΕΝΤΑ ΧΑΛΚΙΔΟΣ Α.Ε.

Οι δείκτες ρευστότητας εμφανίζονται ιδιαίτερα περιορισμένοι και η δανειακή επιβάρυνση ιδιαίτερα υψηλή.

Οι εταιρίες του υποκλάδου εμφανίζουν ζημιογόνα αποτελέσματα και κατά τις τελευταίες εξεταζόμενες χρήσεις.

Η εξέλιξη των οικονομικών στοιχείων των εταιριών ΑΓΕΤ ΗΡΑΚΛΗΣ και ΤΑΝ.

- Το σύνολο του ενεργητικού αυξήθηκε κατά 13.5% το 1989 σε σχέση με το 1988 και κατά 20.8% το 1990 σε σχέση με το 1989. Η αύξηση του συνόλου του ενεργητικού προήλθε κύρια από την αύξηση του κυκλοφορούντος ενεργητικού.

- Το καθαρό πάγιο ενεργητικό μειώθηκε κατά 5.1% το 1989 σε σχέση με το 1988, ενώ το 1990 αυξήθηκε κατά 5.7% σε σχέση με το 1989.

Η εξέλιξη του καθαρού πάγιου ενεργητικού φανερώνει ότι η διετία 1989 - 1990 δεν πραγματοποιήθηκαν σημαντικού ύψους επενδύσεις σε πάγια στοιχεία,

γονός που δικαιολογείται από την υπερβάλλουσα παραγωγική δυναμικότητα σε σχέση με την ζήτηση.

- Το σύνολο του κυκλοφορούντος ενεργητικού αυξήθηκε κατά 33.8% το 1989 σε σχέση με το 1988 και κατά 29.8% το 1990 σε σχέση με το 1989.

Η αύξηση του κυκλοφορούντος ενεργητικού οφείλεται κύρια στην αύξηση των απαιτήσεων και διαθεσίμων.

- Τόσο το μικτό περιθώριο κέρδους (1988 : 19.8%, 1990 : 26.1%), όσο και το καθαρό (1988 : 4.9%, 1990 : 13.2%) σημείωσαν σημαντική βελτίωση στο εξεταζόμενο διάστημα και βρίσκονται σε λογικά επίπεδα.

- Η κυκλοφοριακή ταχύτητα του συνόλου των ενεργητικών στοιχείων βελτιώθηκε από 420 ημέρες το 1988 σε 403 ημέρες το 1990.

- Η κυκλοφοριακή ταχύτητα του πάγιου ενεργητικού βελτιώθηκε από 198 ημέρες σε 139 ημέρες το 1990.

- Η κυκλοφοριακή ταχύτητα των αποθεμάτων βελτιώθηκε από 64 ημέρες το 1988 σε 61 ημέρες το 1990.

Με βάση την ανάλυση των οικονομικών στοιχείων, η χρηματοοικονομική κατάσταση των δύο εταιριών κρίνεται ικανοποιητική.

13. ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΚΑΤΑΣΤΑΣΗ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΩΝ ΚΑΙ ΤΡΑΠΕΖΙΚΗ**ΡΗΜΑΤΟΔΟΤΗΣΗ.**

α. Με βάση τα στοιχεία των τεσσάρων επιχειρήσεων του κλάδου προκύπτει ότι οι δείκτες δομής περιουσίας κεφαλαίων είναι γενικά δεσμευμένοι από εκείνου του ευρύτερου κλάδου της βιομηχανίας μη Μεταλλικών Ορυκτών και του συνόλου της βιομηχανίας.

Η οικονομική κατάσταση των επιχειρήσεων τη διετία 1981 - 1983 δυσχεράνηκε έναντι του 1980. Η κατάστασή τους το 1982 θα ήταν ακόμα χειρότερη, αν ληφθεί υπόψη ότι έγινε αναπροσαρμογή πάγιων και ότι μεγάλου ύψους χρηματοπιστωτικές δαπάνες έχουν καταχωρηθεί στα πάγια.

β. Αποδοτικότητα των συνολικών κεφαλαίων σημειώνει συνεχή κάμψη, αλλά είναι ανώτερη από εκείνη του ευρύτερου κλάδου και του συνόλου της βιομηχανίας.

γ. Η χειροτέρευση της οικονομικής κατάστασης και της αποδοτικότητας των επιχειρήσεων στην περίοδο 1980 - 1983 οφείλεται στην μικρή αύξηση των ποσοτήτων πωλήσεων το 1981 και το 1982 και στη μη ανάλογη αύξηση των τιμών σε σύγκριση με την αύξηση του κόστους (εργατικά, λειτουργικά έξοδα κ.λ.π.). Ιδιαίτερα η παραγωγικές τιμές σε δολάρια εμφάνισαν έντονη κάμψη (δολάρια / τόνο 1980 : 29.2, 1983 : 29.6)

Ειδικότερα το 1983 η οικονομική κατάσταση των επιχειρήσεων χειροτέρεψε περισσότερο (την χρονιά αυτή το πάγιο ενεργητικό καλύπτεται κατά το 1/3 περί

ου από βραχυπρόθεσμες υποχρεώσεις) και με εξαίρεση την ΤΙΤΑΝ, οι λοιπές επι
 ριρήσεις εμφάνισαν αρνητικά καθαρά αποτελέσματα σημαντικού ύψους (η
 ΑΛΚΙΔΟΣ και ΧΑΛΥΨ είχαν και τα προ αποσβέσεων αποτελέσματα αρνητικά).

δ. Η ποσοστιαία διάρθρωση του λογαριασμού αποτελεσμάτων, μεταξύ 1974 -
 1983 εξελίχθηκε ως εξής:

	1974	1976	1978	1980	1981	1982	1983
κύκλος Εργασιών	100	100	100	100	100	100	100
Καθαρά Αποτ / τα	35.5	29.0	34.6	31.6	27.4	26.2	23.0
Εξοδα Διοικήσεως	4.0	3.9	4.4	4.3	3.5	3.7	3.7
Εξοδα Διαθέσεως	3.1	3.6	3.9	2.9	2.4	2.2	1.9
Αποτ/τα προ τόκων και αποσβέσεων	26.4	21.5	26.3	24.4	21.5	20.3	17.4
Προμηθιακά/κά έξοδα	4.6	4.6	7.9	7.9	7.6	8.6	15.1
Αποτ/τα προ αποσβέσεων	19.8	16.9	18.4	16.5	13.9	11.7	2.3
Αποσβέσεις	13.5	11.7	12.0	11.0	8.6	10.4	10.4
Καθαρά Αποτ/τα	8.3	5.1	6.4	5.5	5.3	1.3	- 8.1

ΤΡΑΠΕΖΙΚΗ ΧΡΗΜΑΤΟΔΟΤΗΣΗ

α. Η τραπεζική χρηματοδότηση των τεσσάρων επιχειρήσεων του κλάδου, με βάση τα στοιχεία της Τράπεζας της Ελλάδος και της Εθνικής Τραπέζης (περιλαμβάνονται δάνεια σε δρχ. και σε μετατρέψιμο συνάλλαγμα αλλά δεν περιλαμβάνονται δάνεια σε μη μετατρέψιμο συνάλλαγμα), έχει ως εξής:

	Υπόλοιπα 31 / 12 / 83, σε εκατομμύρια δρχ.				
	Για πάγια	Για κεφ. κιν.	Σύνολ. τραπ.	Εθνική Τραπ.	Συμμετ. Εθνικής
ΑΓΕΤ	12.008	6.060	18.068	6.085	34
ΑΛΚΙΔΟΣ	6.663	3.607	10.270	6.195	60
ΤΙΤΑΝ	4.041	3.490	7.531	1.801	24
ΑΛΥΨ	686	687	1.373	1.067	78
ΣΥΝΟΛΟ	23.398	13.844	37.242	15.148	41

Το χαμηλό ποσοστό συμμετοχής της Εθνικής Τράπεζας στην χρηματοδότηση των επιχειρήσεων ΑΓΕΤ και ΤΙΤΑΝ οφείλεται σε ευρεία χρήση από αυτές μεγάλου αριθμού τραπεζικών πηγών εσωτερικού και εξωτερικού, ιδίως κατά τα τρία τελευταία έτη.

Εξάλλου, στις 31 / 12 / 83, οι οφειλές του κλάδου στην Εθνική Τράπεζα από πιστωτικές επιστολές ουσιαστικού περιεχομένου ήταν 1.1 δισεκατομμύρια δρχ.

β. Η ως ένα χρηματοδότηση εξελίχθηκε έτσι (εκατομμύρια δρχ.)

	Σύνολο Τραπεζών			Ε.Τ.Ε.	
	Για πάγια	Για κεφ. Κινησ.	Σύνολο	Εκατομ. δρχ.	Συμμετ.
31 / 12 / 80	5.773	7.450	13.223	6.494	49%
31 / 12 / 81	12.616	8.183	20.799	-	-
30 / 9 / 82	15.010	12.302	27.312	8.419	31%
31 / 12 / 82	16.407	13.733	30.140	-	-
30 / 6 / 83	20.018	16.605	36.623	10.720	29%
31 / 12 / 83	23.398	13.844	37.242	15.148	41%

Με βάση τα παραπάνω στοιχεία:

- Οι τραπεζικές οφειλές αφορούν (31 / 12 / 83) κατά τα 2/3 περίπου σε χορηγήσεις για πάγιες εγκαταστάσεις

- Οι χορηγήσεις της Εθνικής Τραπέζης προς τις επιχειρήσεις του κλάδου αντιπροσωπεύουν το 76% των χορηγήσεων της προς τον ευρύτερο κλάδο μη μεταλλικών Ορυκτών και το 5.5% προς το σύνολο της βιομηχανίας (31 / 12 / 83).

γ. Με βάση τα στοιχεία των Ισολογισμών των τεσσάρων επιχειρήσεων της 31 / 12 / 83 οι συνολικές τραπεζικές οφειλές (περιλαμβάνονται και τα δάνεια σε μη κατατρέψιμο συνάλλαγμα) ανέρχονται σε 51.6% δρχ. και καλύπτουν περίπου το 80% των συνολικών υποχρεώσεών τους (31 / 12 / 81 : 24.9 δισεκατομμύρια δρχ. ή 80% των συνολικών υποχρεώσεων).

14. ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΤΟΥ ΚΛΑΔΟΥ ΜΕ ΒΑΣΗ ΤΟΥΣ

ΕΝΟΠΟΙΗΜΕΝΟΥΣ ΙΣΟΛΟΓΙΣΜΟΥΣ ΤΩΝ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΩΝ ΤΟΥ.

Τα στοιχεία των ενοποιημένων ισολογισμών και λογαριασμών αποτελεσμάτων καθώς και ορισμένοι αριθμοδείκτες που υπολογίζονται με βάση τα στοιχεία αυτά, παρουσιάζονται στους πίνακες 10, 11 και 12.

Το χαρακτηριστικό στην περίπτωση της τσιμεντοβιομηχανίας είναι ότι στην ανάλυση περιλαμβάνονται όλες οι επιχειρήσεις του κλάδου, γεγονός που προσφέρει ακρίβεια των συμπερασμάτων για τα οικονομικά μεγέθη του κλάδου. Πρέπει όμως να επισημανθεί ότι στην περίπτωση σύγκρισης των στοιχείων μας από τις υφιστάμενες επιχειρήσεις προς τα αντίστοιχα συγκεντρωτικά στοιχεία του κλάδου πρέπει να λαμβάνεται υπόψη το γεγονός ότι τα στοιχεία αυτά του κλάδου έχουν διαμορφωθεί κατά σημαντικό βαθμό από τα στοιχεία της επιχείρησης της οποίας επιχειρείται η σύγκριση. Στην περίπτωση π.χ. της ΑΓΕΤ ΗΡΑΚΛΗΣ, όπου τα πάγια είναι 53%, το σύνολο ενεργητικού το 50% και μακροπρόθεσμες υποχρεώσεις το 63% του κλάδου, η έντονη επίδραση στην διαμόρφωση των διαφόρων αριθμοδεικτών του κλάδου είναι προφανής.

ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ

Στην εξεταζόμενη περίοδο 1979 - 1982 η καθαρή αξία των παγίων παρουσιάζει εντυπωσιακή αύξηση, τόσο σε απόλυτους αριθμούς, δρχ. 28.3 δισεκατομμύρια. Αυτό και σε ποσοστά, 190% περίπου, ενώ οι αντίστοιχοι αριθμοί για τα πάγια πριν από τις αποσθέςεις ήταν δρχ. 39.2 δισεκατομμύρια δρχ. και 158%. Στα πάγια του 1982 περιλαμβάνεται και υπεραξία του Ν. 1249/82 ύψους δρχ. 4.3 δισεκατομμύρια. Η οποία όμως δεν αλλοιώνει την πιο πάνω εικόνα. Το γεγονός αυτό είναι ιδιαίτερα εντυπωσιακό όταν συγκριθεί με τους μικρούς ρυθμούς επενδύσεων ή και με τις επενδύσεις που χαρακτηρίζουν την ελληνική οικονομία τα τελευταία χρόνια.

Μέρος των επενδύσεων αυτών της ελληνικής τσιμεντοβιομηχανίας ήταν οι "πυθμητές" επενδύσεις για αύξηση της παραγωγικής της δυνατότητας, ενώ ένα άλλο σημαντικό μέρος ήταν επενδύσεις εκσυγχρονισμού των υφιστάμενων εγκαταστάσεων και κυρίως της μετατροπής των αυτών ώστε να κάνουν κάρβουνο και όχι πετρέλαιο.

- Η καθαρή θέση διπλασιάστηκε στην περίοδο 1979 - 1982. Πρέπει να σημειωθεί όμως ότι αυτό οφείλεται κατά το μεγαλύτερο ποσοστό στην κεφαλοποίηση της υπεραξίας του Ν. 1249/82.

- Στην ίδια περίοδο το σύνολο των ξένων κεφαλαίων τριπλασιάστηκε. Αυτό σε συνδυασμό με την μικρότερη αύξηση των ιδίων κεφαλαίων και με το γεγονός ότι η αύξηση των μακροπρόθεσμων δανείων (δρχ. 19.5 δισεκατομμύρια) συν η αύξηση των ιδίων κεφαλαίων (δρχ. 5.6 δισεκατομμύρια) δεν κάλυψαν την αύξηση

των παγίων (δρχ.28.3 δισεκατομμύρια), είχε δυσμενή επίδραση στα χρηματοοικονομικά έξοδα του κλάδου και στην ρευστότητά του.

- Από τα ενοποιημένα στοιχεία εκμεταλεύσεως και κερδοζημιών προκύπτει ότι τα μικτά κέρδη αυξήθηκαν κατά 48% στην τετραετία, ενώ τα κέρδη πριν από τις αποσβέσεις, αυξήθηκαν μόνο 9%. Αυτό οφείλεται στο ότι στην περίοδο αυτή η αύξηση των εξόδων διοικήσεως - διαχειρήσεως και των χρηματοοικονομικών εξόδων ήταν 88% και 138% αντίστοιχα.

Έτσι και δεδομένου ότι η αύξηση των αποσβέσεων ήταν 80%, τα λειτουργικά αποτελέσματα παρουσίασαν έντονες διακυμάνσεις από χρόνο σε χρόνο, ενώ για το 1982 ήταν ζημιές ύψους δρχ. 302 εκατομμύρια περίπου.

Τέλος η σημαντική άνοδος των διαφόρων εσόδων διαμόρφωσε μια πιο ομαλή πορεία στα Καθαρά Κέρδη προ φόρων του κλάδου, συνεπάγεται ανοδική πορεία κατά την τριετία 1979 - 1981 και σημαντική πτώση το 1982. Ο βασικός παράγοντας της πτώσης αυτής ήταν οι ζημιές που εμφάνισαν τα ΤΣΙΜΕΝΤΑ ΧΑΛΚΙΔΟΣ (δρχ. 44 εκατομμύρια). Τα διάφορα έσοδα προέρχονται από εκμίσθωση πλοίων, από δραστηριότητες στο εξωτερικό κ.α.

Η διερεύνηση των αριθμοδεικτών εξάλλου δείχνει ότι:

- Η ρευστότητα δεν είναι ικανοποιητική και επί πλέον παρατηρείται τάση μείωσής της.

- Η δανειακή επιβάρυνση παρουσιάζει αρνητική τάση και κυμαίνεται σε σχετι-

α υψηλά επίπεδα, ενώ η μικρή βελτίωση των δεικτών το 1982 οφείλεται στην

κεφαλοποίηση της υπεραξίας των παγίων του Ν. 1249/82.

- Η μη ορθόδοξη χρηματοδότηση των επενδύσεων του κλάδου είχε σαν αποτέλεσμα την αύξηση του αρνητικού Μόνιμου κεφαλαίου Κινήσεως.

- Ο κλάδος είναι εντάσεως παγίων. Η σημαντική αύξηση του δείκτη το 1982 οφείλεται στην υπεραξία του Ν. 1249/82.

- Η συνολική αποδοτικότητα βρισκόταν σε ικανοποιητικά επίπεδα την τριετία 1979 - 1981, ενώ το 1982 εμφανίζει πολύ μεγάλη πτώση. Η πτώση αυτή οφείλεται αφ' ενός στην αύξηση των ιδίων κεφαλαίων λόγω της κεφαλοποίησεως της υπεραξίας του Ν. 1249/82 και αφ' ετέρου στην σημαντική μείωση των συνολικών κερδών του κλάδου από δρχ. 1.514 εκατομμύρια σε δρχ. , 425 εκατομμύρια.

Σύμφωνα με τα παραπάνω στοιχεία τα αποτελέσματα του κλάδου για το 1983 προβλέπονται ζημιογόνα.

ΠΙΝΑΚΑΣ 10

ΕΝΟΠΟΙΗΜΕΝΟΣ ΙΣΟΛΟΓΙΣΜΟΣ ΤΩΝ ΕΛΛΗΝΙΚΩΝ ΤΣΙΜΕΝΤΟΒΙΟΜΗΧΑΝΙΩΝ

ΕΝΕΡΓΗΤΙΚΟ	1979	1980	1981	1982
ΠΑΓΙΑ				
Κόστος Ενεργητικό	24.799.722	29.799.010	39.576.537	64.042.914
Αποσβέσεις	10.624.979	12.813.554	15.471.858	23.744.507
Καθαρά αξία παγίων	14.174.743	16.958.704	24.104.679	40.751.022
Μετοχές	768.423	1.452.704	2.493.935	2.519.952
ΥΠΟΛΟΒΑΛΙΣΤΕΑ				
ΑΓΙΟΠΟΙΗΜΕΝΩΝ	14.943.466	18.438.160	26.598.614	43.270.974
ΚΥΚΛΟΦΟΡΟΥΝΤΑ				
Αποθέματα	2.769.145	4.413.311	5.412.482	6.490.306
Παιτήσεις	1.951.405	3.180.777	4.837.043	5.857.913
Α διαθέσιμα	414.834	337.563	519.978	426.597
Υπόλοιπο κυκλοφορούντων	5.135.384	7.941.651	10.840.371	12.774.816
ΥΠΟΛΟΒΑΛΙΣΤΕΟ ΕΝΕΡΓΗΤΙΚΟΥ	20.078.550	26.379.811	37.438.985	56.045.790

ΠΑΘΗΤΙΚΟ	1979	1980	1981	1982
ΙΔΙΑ ΚΕΦΑΛΑΙΑ				
Μετοχικό (εταιρικό) κεφάλαιο	2.179.259	2.179.259	2.179.279	6.595.215
Αποθεματικά	2.857.429	3.432.259	4.001.217	4.532.101
Έρδη εις νέον	603	331	685	334
Κείον Ζημιές				494.387
ΑΘΑΡΑ ΘΕΣΗ	5.037.291	5.611.849	6.181.161	10.633.263
ΞΕΝΑ ΚΕΦΑΛΑΙΑ				
μακροπ. υποχρεώσεις	9.187.437	10.164.341	17.423.892	28.688.198
βραχυπ. υποχρεώσεις	5.853.822	10.084.295	13.833.932	16.724.329
ΣΥΝΟΛΟ ΞΕΝΩΝ ΚΕΦΑΛΑΙΩΝ	15.041.259	20.767.962	31.257.824	45.712.527
ΣΥΝΟΛΟ ΠΑΘΗΤΙΚΟΥ	20.078.550	26.379.811	37.438.985	56.045.790

ΠΙΝΑΚΑΣ 11

**ΕΝΟΠΟΙΗΜΕΝΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΕΚΜΕΤΑΛΕΥΣΕΩΣ ΚΑΙ ΚΕΡΔΟΖΗΜΙΩΝ ΤΩΝ
ΕΛΛΗΝΙΚΩΝ ΤΣΙΜΕΝΤΟΒΙΟΜΗΧΑΝΙΩΝ**

	1979	1980	1981	1982
ΚΛΗΡΟΝΟΜΟ ΚΕΡΔΟΣ	5.319.478	5.951.809	7.409.699	7.861.863
Κέρδη				
οικ. - διαχειρήσεως	743.765	876.552	1.120.626	1.400.736
οικ. - Διαθέσεως	462.500	598.314	584.976	582.339
οικ. - Εξοδα				
οικ. - Διαθέσεως	1.188.084	1.598.157	2.158.897	2.804.748
οικ. - Εξοδα				
οικ. - Αποσβέσεων	2.935.129	2.878.786	3.545.198	3.201.840
οικ. - Αποσβέσεις	1.876.353	2.233.319	2.445.645	3.375.884
ΠΡΟΒΛΕΠΟΜΕΝΑ ΚΕΡΔΗ (ΖΗΜΙΕΣ)				
οικ. - Αποσβέσεων	1.067.886	645.467	1.099.553	(301.844)
οικ. - Αποσβέσεις	64.632	456.618	414.733	727.183
ΠΡΟΒΛΕΠΟΜΕΝΑ ΚΕΡΔΗ (ΖΗΜΙΕΣ) (προ φόρων)	1.123.408	1.102.085	1.514.286	425.339

ΠΙΝΑΚΑΣ 12

ΡΙΘΜΟΔΕΙΚΤΗΣ	1979	1980	1981	1982
ΡΕΥΣΤΟΤΗΤΑ				
Κυκλοφ. ρευστότητα				
<u>υκλ. ενεργητικό</u> ραχυπρ. υποχρ.	88%	79%	78%	76%
Άμεση ρευστότητα (ACID TEST)				
<u>παιτήσεις + Διαθέσιμα</u> ραχυπρ. υποχρ.	40%	35%	39%	38%
ΒΑΘΜΟΣ ΔΑΝΕΙΑΚΗΣ ΕΠΙΒΑΡΥΝΣΕΩΣ				
<u>Ξένα Κεφάλαια</u> Σύν. Παθητικού	75%	79%	83%	81%
<u>Ξένα Κεφάλαια</u> Ιδια Κεφάλαια	3	3.7	5.1	4.3
ΚΑΛΥΨΗ ΠΑΓΙΩΝ ΜΕ ΚΕΦΑΛΑΙΑ ΜΑΚΡΑΣ ΔΙΑΡΚΕΙΑΣ				
<u>Ιδια Κεφάλαια</u> Πάγια ενεργ. (- αποσβ.)	34%	30%	23%	25%
<u>Ιδ. Κεφ. + Ξένα μεσομ.</u> Πάγια ενεργ. (- αποσβ.)	95%	86%	89%	91%
<u>ΒΑΘΜΟΣ ΚΑΛΥΨΕΩΣ ΚΥΚΛ. ΕΝΕΡΓΗΤΙΚΟΥ</u> ΜΕ ΜΟΝΙΜΑ ΚΕΦΑΛΑΙΑ ΚΙΝΗΣΕΩΣ				
<u>υκλ. ενεργ. - Βραχυπρ. υποχρ.</u> Κυκλοφ. ενεργητικό	(14%)	(27.1%)	(28%)	(31%)
ΚΑΛΥΨ. ΑΠΟΘΕΜΑΤΩΝ ΜΕ ΜΟΝΙΜΟ ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΚΙΝΗΣΕΩΣ				
<u>Μον. Κεφάλ. Κινήσεως</u> Αποθέματα	(26%)	(49%)	(55%)	(61%)

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3ο

ΕΞΩΤΕΡΙΚΟ ΕΜΠΟΡΙΟ

1. ΕΞΩΤΕΡΙΚΗ ΑΓΟΡΑ ΚΑΙ ΦΥΣΙΟΓΝΩΜΙΑ ΤΗΣ

Το εξωτερικό εμπόριο τσιμέντων της χώρας αφορά τις εξαγωγές μόνο δεδομένου ότι οι εισαγωγές είναι ανάξιες λόγου και αφορούν ορισμένους ειδικούς τύπους τσιμέντων που δεν παράγονται στην Ελλάδα.

Χαρακτηριστικό των εξαγωγών του κλάδου είναι η μεγάλη εξάρτηση από τις αγορές λίγων χωρών. Συγκεκριμένα, στη Σαουδική Αραβία κατευθύνεται το 35 - 50% περίπου των εξαγωγών, ενώ συνολικό ποσοστό 68 - 75% των εξαγωγών κατευθύνεται σε τρεις μόνο χώρες.

Για την πενταετία 1978 - 1982 οι σπουδαιότερες αγορές για το ελληνικό τσιμέντο ήταν η Σαουδική Αραβία (41.3%), Αίγυπτος (17%), Νιγηρία (9.4%), Λιβύη (4.2%), Υεμένη (5.9%) και Αλγερία (4.9%). Πρέπει να σημειωθεί ιδιαίτερα η περίπτωση της Αγύπτου η οποία ενώ το 1978 απορροφούσε το 1.6% των εξαγωγών, το 1981 - 1982 το ποσοστό αυτό αυξήθηκε σε 27 - 28%. Όπως προαναφέρθηκε, οι ουσιαστικές εξαγωγές της ελληνικής τσιμεντοβιομηχανίας άρχισαν το 1974, τότε έγινε εξαγωγή του 29.2% της παραγωγής τσιμέντου έναντι αντίστοιχου ποσοστού για το 1970 (6.9%).

Το 1981 το ποσοστό των εξαγωγών πέρασε για πρώτη φορά το ήμισυ της παραγωγής (50.5%) και το 1982 έφθασε το 52%, γεγονός που δείχνει το μεγάλο

αθμό εξάρτησης της ελληνικής τσιμεντοβιομηχανίας από το εξωτερικό.

Η ζήτηση για εξαγωγές ελληνικών τσιμέντων εξαρτάται από πολλούς παράγοντες οι οποίοι δεν συνδέονται άμεσα και μόνο από τις εξελίξεις της ελληνικής τσιμεντοβιομηχανίας.

Καθοριστικός παράγοντας για την ζήτηση ελληνικών τσιμέντων, είναι η σχέση προσφοράς και ζήτησης τσιμέντου στις διάφορες αγορές του εξωτερικού, σε συνδυασμό με την ανταγωνιστικότητα του ελληνικού τσιμέντου (τιμή, ποιότητα κ.λπ.).

Η παγκόσμια παραγωγή τσιμέντου στην πενταετία 1986 - 1990 αυξήθηκε από 1005.5 εκατομμύρια τόννους το 1986 σε 1141.4 εκατομμύρια τόννους το 1990 (μέση ετήσια αύξηση 3.2%). Αντίθετα οι παγκόσμιες εξαγωγές στην ίδια πενταετία, παρέμειναν στάσιμες στα επίπεδα των 64 - 67 εκατομμυρίων τόννων.

ΥΣΙΟΓΝΩΜΙΑ ΤΗΣ ΑΓΟΡΑΣ

α. Το τσιμέντο διαθέτεται σε δύο μορφές :

- Χύμα οπότε μεταφέρεται με ειδικά σιλοφόρα αυτοκίνητα ή πλοία,
- Ενσακισμένο σε χάρτινους σάκους περιεκτικότητας 50 χγρ.

Στις πωλήσεις εσωτερικού, τα δύο τελευταία χρόνια, οι παραπάνω μορφές συμμετείχαν σχεδόν εξίσου.

Διαχρονικά, η τάση της εσωτερικής αγοράς είναι υπέρ της διαθέσεως σε μορφή χύμα, λόγω βασικά της επεκτάσεως της χρησιμοποίησης έτοιμου σκυροδέματος.

Όσον αφορά τις εξαγωγές μας το ποσοστό του χύμα τσιμέντου ανέρχεται (1983) περίπου σε 80%.

β. Η διάθεση του τσιμέντου στην εσωτερική αγορά (βιομηχανίες, τεχνικές εταιρίες, εργολάβοι, κατασκευαστές, Δημόσιο), γίνεται κατά το μεγαλύτερο από τα εργοστάσια και τα ειδικά κέντρα διανομής.

Το υπόλοιπο διαθέτεται μέσω δικτύου αντιπροσώπων, (συνήθως αποκλειστικών, ποσοστό προμήθειας 2 - 2.5% πάνω στην τιμή πώλησης) ή μέσω εμπόρων.

Οι πωλήσεις γίνονται κατά κανόνα μετρητοίς (συνήθως με δεκαήμερη πίστωση) ενώ το ανώτατο όριο των πιστώσεων είναι περίπου δύο μήνες. Τα περιθώρια

πτώσεων είναι πολύ μικρά (2 - 2.5%).

Λόγω της ολιγοπωλιακής μορφής του κλάδου, ο ανταγωνισμός μεταξύ των επιχειρήσεων είναι περιορισμένος (μικροδιαφορές ποιότητας και τιμών, μικρά περιθώρια διευκολύνσεων κ.λ.π.)

Διαφοροποιήσεις παρουσιάζονται περισσότερο στην οργάνωση των δικτύων διανομής.

γ. Οι εξαγωγές του τσιμέντου γίνονται συνήθως μέσω εμπορικών οίκων με έδρα Κύπρο, Λιχτενστάιν, Αραβικές χώρες προορισμού κ.λ.π. Η διάθεση του τσιμέντου σε αραβικές αγορές έντονου εξαγωγικού ενδιαφέροντος διευκολύνεται σημαντικά από την ύπαρξη εκεί σταθμών διανομής (Terminals).

Αυτοί ανήκουν σε ξεχωριστές εταιρίες που είτε ελέγχονται πλήρως από τις ελληνικές επιχειρήσεις τσιμέντου, είτε λειτουργούν με ελληνική συμμετοχή είτε στενά συνεργάζονται με τις ελληνικές τσιμεντοβιομηχανίες. Στις εταιρίες που μεταλαμβάνουν τα Terminals συμμετέχουν συχνά τοπικοί επιχειρηματικοί παράγοντες, γεγονός το οποίο διευκολύνει περισσότερο την προώθηση των πωλήσεων στις ανώτερες των χωρών αυτών.

Την οργάνωση του marketing εξωτερικού (ανάπτυξη αγορών, κλείσιμο παραγγελιών, οργάνωση και λειτουργία Terminals, διακίνηση και προώθηση του τσιμέντου στις ξένες αγορές κ.λ.π.) αναλαμβάνουν θυγατρικές εταιρίες των επιχειρήσεων του κλάδου, (ΗΡΑΚΛΗΣ ΔΙΕΘΝΗΣ, ΤΙΤΑΝ ΔΙΕΘΝΗΣ κ.λ.π.).

2. ΕΞΑΓΩΓΕΣ

Η εξέλιξη των εξαγωγών

Η Ελλάδα πραγματοποιεί πολύ μεγάλες εξαγωγές τσιμέντου. Κατά την τριετία 1986 - 1988 η Ελλάδα ήταν η μεγαλύτερη εξαγωγική χώρα τσιμέντου σε όλο τον κόσμο και την τελευταία διετία 1989 - 1990 η δεύτερη μεγαλύτερη εξαγωγική χώρα.

Η εξέλιξη των εξαγωγών χωρίζεται σε δύο χρονικές περιόδους (πίνακας 13). Στην πρώτη περίοδο οι εξαγωγές σημειώνουν υψηλούς ρυθμούς αύξησης και από 12 χιλιάδες τόννους το 1970 έφθασαν τους 7.8 εκατομμύρια τόννους το 1983 (έτησια αύξηση 27.3%). Αντίθετα στην δεύτερη περίοδο 1983 - 1989 οι εξαγωγές σημειώνουν πτώση και περιορίστηκαν το 1989 σε 5.2 εκατομμύρια τόννους (έτησια μείωση 6.8%). Η μείωση των εξαγωγών μετά το 1983 αποδίδεται στο γεγονός ότι οι χώρες της Μ. Ανατολής και Β. Αφρικής στις οποίες εξαγόταν οι μεγαλύτερες ποσότητες τσιμέντου ανέπτυξαν δικές τους τσιμεντοβιομηχανίες.

Οι εξαγωγές τσιμέντου αυξήθηκαν το 1990 κατά 14.6% σε σχέση με το 1989. Η σημαντική αυτή αύξηση των εξαγωγών τσιμέντου κατά το 1990 είναι πιθανόν να πραγματοποιήσει μια νέα αυξητική πορεία των εξαγωγών ελληνικού τσιμέντου, έστω και με μικρότερους ρυθμούς αύξησης από ότι το 1990.

ΠΙΝΑΚΑΣ 13**ΕΞΑΓΩΓΕΣ ΕΛΛΗΝΙΚΩΝ ΤΣΙΜΕΝΤΩΝ (σε τόννους)**

ΤΟΣ	ΕΞΑΓΩΓΕΣ
070	342.000
075	3.056.000
076	3.405.000
077	4.502.000
078	4.934.000
079	4.900.000
080	5.876.000
081	6.728.000
082	6.948.000
083	7.845.000
084	7.414.000
085	7.639.000
086	7.109.000
087	7.109.000
088	6.329.000
089	5.155.000
090	5.906.000

ΩΡΕΣ ΕΞΑΓΩΓΙΚΟΥ ΕΝΔΙΑΦΕΡΟΝΤΟΣ

α. Η κατανάλωση τσιμέντου σε έξι βασικές χώρες εξαγωγικού μας ενδιαφέροντος (κυρίως Αραβικές) διαμορφώνεται ως εξής (σε εκατομμύρια τόννους):

		Παραγωγή	Εισαγωγές	Φαινομ. Καταν.	Κατά Κεφ. Κατανάλωση (σε τόννους)
Αραβία	1981	4.8	11.6	16.4	1.7
	1982	7.1	11.7	18.8	1.9
Αίγυπτος	1981	3.4	4.2	7.6	0.2
	1982	3.6	5.5	9.1	0.2
Αιθιοπία	1981	2.7	5.2	7.9	0.1
	1982	3.6	5.0	8.6	0.1
Αλγερία	1981	4.4	1.4	5.8	0.3
	1982	5.0	3.0	8.0	0.4
Αρβή	1981	2.0	1.7	3.7	1.2
	1982	2.6	1.8	4.4	1.3
Α. Υεμένη	1981	0.1	0.8	0.9	0.1
	1982	0.2	0.7	0.9	0.1
ΣΥΝΟΛΟ	1981	17.4	24.9	42.3	
	1982	22.1	27.7	49.8	

Η συνολική παραγωγή τσιμέντου των χωρών αυτών παρουσιάζει συνεχή αύξηση (1982/81 : 27%), καλύπτει δε αποκλειστικά ανάγκες της επιτόπιας κατανάλωσης (παραγωγή 44%, εισαγωγές 56%). Εξαγωγές δεν γίνονται ή είναι ασήμαντες.

β. Οι κυριότερες χώρες προέλευσης των εισαγωγών και τα ποσοστά (%) με τις οποίες αυτές συμμετέχουν στις κατά αξία εισαγωγές των παραπάνω χωρών εξαγωγικού μας ενδιαφέροντος έχουν ως εξής (1981) :

Χώρες προέλευσης	Αίγυπτος	Σ. Αραβία	Αλγερία	Λιβύη	Νιγηρία	Υεμένη
Γαλλία	23	31	39	7	38	10
Αγγλία	54	21	18	18	19	73
Γερμανία	3	-	-	19	6	-
Ιταλία	17	-	-	7	-	-
Ολλανδία	-	1	7	29	3	-
Πολωνία	1	-	23	-	3	-
Ρωσία	-	28	-	-	-	-
Σουηδία	-	-	-	-	17	-

ΕΞΑΓΩΓΕΣ ΕΛΛΗΝΙΚΩΝ ΤΣΙΜΕΝΤΩΝ ΚΑΤΑ ΧΩΡΑ ΠΡΟΟΡΙΣΜΟΥ

Οι εξαγωγές ελληνικών τσιμέντων πραγματοποιήθηκαν αρχικά προς τις χώρες της Μ. Ανατολής και της Β. Αφρικής. Λόγω των δύο πετρελαϊκών κρίσεων (1973 και 1979) και των αυξημένων εσόδων τα οποία αποκόμισαν οι προαναφερόμενες χώρες, σε συνδυασμό με την έλλειψη επάρκειας των εγχώριων τσιμεντοβιομηχανιών, οδήγησαν στην ραγδαία αύξηση των εξαγωγών ελληνικών τσιμέντων προς τις χώρες αυτές. Οι κυριότερες χώρες προορισμού των ελληνικών εξαγωγών τσιμέντου ήταν στο διάστημα 1978 - 1982, η Σαουδική Αραβία, η Αίγυπτος, η Νιγηρία, η Λιβύη, η Υεμένη, η Αλγερία και το Ιράκ.

Στο επόμενο διάστημα οι χώρες της Μ. Ανατολής και της Β. Αφρικής περιόρισαν σημαντικά τις εισαγωγές τσιμέντου για τους παρακάτω λόγους:

- Αύξηση της δυναμικότητας των εγχώριων βιομηχανιών.
- Περιορισμός των εσόδων από το πετρέλαιο, λόγω της πτώσης της τιμής του πετρελαίου.
- Των πολεμικών διενέξεων μεταξύ των κρατών της περιοχής.

Οι ελληνικές τσιμεντοβιομηχανίες κατάφεραν να βρουν νέες αγορές για τα ελληνικά τσιμέντα και οι χώρες προορισμού των εξαγωγών ελληνικών τσιμέντων άλλαξαν ριζικά από το 1988. Στο διάστημα 1988 - 1990 οι κυριότερες χώρες προορισμού των εξαγωγών ελληνικών τσιμέντων είναι η Ιταλία, η Αμερική, η Νιγηρία και το Ηνωμένο Βασίλειο.

Με βάση τα πιο πάνω και δεδομένου ότι δεν φαίνεται να υπάρχουν νέες αγορές με μεγάλες ανάγκες σε τσιμέντο, είναι κατανοητή η προσπάθεια που ήδη άρχισαν οι μεγάλες τσιμεντοβιομηχανίες για την επέκτασή τους και σε άλλα προϊόντα και δραστηριότητες που μερικές φορές είναι τελείως άσχετες με το τσιμέντο, όπως π.χ. οι τομείς της μηχανοργάνωσης και της πληροφορικής προς τους οποίους στρέφεται το ενδιαφέρον μιας εταιρίας του κλάδου. Ωστόσο, αυτά είναι προγραμματισμός και σχέδια που οπωσδήποτε δεν αφορούν την δεκαετία 1980 - 1990.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4ο

Η ΤΣΙΜΕΝΤΟΒΙΟΜΗΧΑΝΙΑ ΣΤΟ ΔΙΕΘΝΗ ΧΩΡΟ

1. Η ΠΑΓΚΟΣΜΙΑ ΠΑΡΑΓΩΓΗ ΚΑΙ ΤΟ ΔΙΕΘΝΕΣ ΕΜΠΟΡΙΟ

Η παγκόσμια παραγωγή τσιμέντου αυξήθηκε την τελευταία πενταετία, από 1.005 εκατομμύρια τόννους το 1986 σε 1.141 εκατομμύρια τόννους το 1990 (μέση ετήσια αύξηση 3.2%). Οι χώρες με την μεγαλύτερη παραγωγή τσιμέντου είναι κατά σειρά η Σοβιετική Ένωση, η Κίνα, οι Η.Π.Α., η Ιταλία, η Ισπανία, η Δ. Γερμανία και η Ελλάδα (πίνακας 14).

Το σύνολο των εξαγωγών σε παγκόσμιο επίπεδο παρέμεινε κατά την τελευταία πενταετία στάσιμο ουσιαστικά, στα επίπεδα των 65 - 67 εκατομμύρια τόννων (πίνακας 15).

Οι χώρες με τις μεγαλύτερες εξαγωγές τσιμέντου ήταν κατά την τελευταία πενταετία οι ακόλουθες: Ιαπωνία, Ελλάδα, Ισπανία, Νότια Κορέα, Καναδάς, Μεξικό, Ταϊβάν και Ινδονησία (πίνακας 15).

Η χώρα με τις μεγαλύτερες εισαγωγές τσιμέντου είναι οι Η.Π.Α. Σημαντικούς εισαγωγές πραγματοποιούν επίσης η Ολλανδία, η Αίγυπτος, το Ηνωμένο Βασίλειο, η Αλγερία, η Δ. Γερμανία και η Ιαπωνία.

ΠΙΝΑΚΑΣ 14

ΟΙ ΧΩΡΕΣ ΜΕ ΤΗ ΜΕΓΑΛΥΤΕΡΗ ΠΑΡΑΓΩΓΗ ΤΣΙΜΕΝΤΟΥ 1986 - 1990

(ΣΕ ΕΚΑΤ. ΤΟΝΝΟΥΣ)

	1986	1987	1988	1989	1990**
ΡΩΣΣΙΑ	133.8	136.5	138.1	140.3	135.0
ΙΤΑΛΙΑ	166.0	180.0	204.1	206.0	204.4
ΙΑΠΩΝΙΑ	73.2	72.6	79.1	81.7	87.0
ΓΑΛΛΙΑ	71.5	70.9	69.7	81.7	68.6
ΑΓΓΛΙΑ	36.0	37.0	38.6	40.5	40.9
ΙΣΠΑΝΙΑ	24.0	24.0	25.8	28.2	28.7
ΓΕΡΜΑΝΙΑ	24.4	23.0	24.4	26.5	27.7
ΑΥΣΤΡΙΑ	23.7	24.1	26.0	26.8	27.1
ΙΝΔΙΑ	33.6	39.0	43.1	44.6	47.3
Ν. ΚΟΡΕΑ	24.7	27.6	29.9	31.4	33.6
ΒΡΑΖΙΛΙΑ	25.3	25.5	25.3	25.9	25.8
ΕΛΛΗΝΙΚΟ	21.3	23.2	22.9	23.7	23.9
ΠΟΛΩΝΙΑ	15.7	16.3	17.1	17.2	12.7
ΡΟΥΜΑΝΙΑ	14.2	14.0*	14.0*	13.0	13.5
ΤΑΪΒΑΝ	14.8	15.7	17.3	18.2	19.2
ΑΡΓΕΝΤΙΝΑ	13.2	13.0	12.7	13.4	13.4
ΤΟΥΡΚΙΑ	20.1	22.1	22.7	24.1	25.4
Ν. ΒΑΣΙΛΕΙΟ	13.5	14.3	16.5	15.8	13.9

	1986	1987	1988	1989	1990**
ΓΕΡΜΑΝΙΑ	12.0	12.4	12.5	12.3	Μ.Δ.
ΕΣΧΟΣΛΟΒΑΚΙΑ	10.3	10.4	11.0	10.9	Μ.Δ.
ΡΑΝ	12.3	12.7	12.2	12.3	Μ.Δ.
ΙΓΥΠΤΟΣ	10.3	12.8*	12.9*	13.5*	13.6
ΑΝΑΔΑΣ	10.7	12.6	12.6	12.1	11.5
ΙΔΟΝΗΣΙΑ	11.3	12.4	13.4	15.6	15.8
ΑΥΛΑΝΔΗ	7.9	9.8	11.7	15.4	18.0
ΑΡΑΒΙΑ	7.5*	10.1	11.6	11.1	Μ.Δ.
ΠΑΓΚΟΣΜΙΑ ΑΡΑΓΩΓΗ	1005.5	1049.2	1110.6	1138.0	1141.4

Πηγή : CEMBUREAU

*ΕΚΤΙΜΗΣΕΙΣ

**ΠΡΟΣΩΡΙΝΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ

Μ.Δ. = ΜΗ ΔΙΑΘΕΣΙΜΑ

Τ.Ε.Ι. ΠΑΤΡΑΣ
ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ

ΠΙΝΑΚΑΣ 15

ΟΙ ΜΕΓΑΛΥΤΕΡΕΣ ΕΞΑΓΩΓΙΚΕΣ ΧΩΡΕΣ ΤΣΙΜΕΝΤΟΥ (1986 - 1990)

	(ΣΕ ΧΙΛ. ΤΟΝΝΟΥΣ)				
	1986	1987	1988	1989	1990**
ΠΑΝΙΑ	5771	4748	3970	3375	2860
ΑΠΩΝΙΑ	5516	4283	4946	6589	5914
ΑΛΛΑΔΑ	7025	7018	6248	5116	5840
. ΚΟΡΕΑ	4405	4837	3597	3342	1952
ΣΣΔ	2771	2423	2223*	2100	2000
ΟΥΜΑΝΙΑ	2000*	2420	2000*	2000	2000
ΑΛΛΙΑ	2065	1945	2031	2144	2155
. ΓΕΡΜΑΝΙΑ	1380	1271	1708	2149	1872
ΑΝΑΔΑΣ	3204	3695	3848	3500	3080
ΕΛΓΙΟ	1875	1786	1956	1907	2089
ΑΪΒΑΝ	3599	3048	3400	2230	2200
ΟΥΡΚΙΑ	1249	343	257	1091	2682
ΕΞΙΚΟ	3964	4569	4530	4158	2594
. ΓΕΡΜΑΝΙΑ	1850	1426	1375	1100	Μ.Δ.
Ν. ΑΡΑΒ. ΕΜΙΡΑΤΑ	1300*	2000	2000	1600	1500
ΟΥΓΚΟΣΛΑΒΙΑ	862	740	832	806	Μ.Δ.
. ΚΟΡΕΑ	500*	400*	400*	500	Μ.Δ.
ΟΛΩΝΙΑ	1102	823	1010	1113	1111
ΑΛΙΑ	275	375	380	349	338

	1986	1987	1988	1989	1990**
ΕΝΥΑ	520	378	347	333	Μ.Δ.
ΟΥΞΕΜΒΟΥΡΓΟ	666	677	854	848	876
ΟΥΗΔΙΑ	435	499	429	196	258
ΛΛΑΝΔΙΑ	502	451	537	543	700
ΥΠΡΟΣ	350	496	540	488	Μ.Δ.
ΟΛΟΜΒΙΑ	1165	1094	1064	1235	1350
ΕΝΕΖΟΥΕΛΑ	1436	1101	980	1384	2100
ΑΡΑΒΙΑ	500	654	1000	1072	Μ.Δ.
ΟΥΒΕΪΤ	900	Μ.Δ.	Μ.Δ.	Μ.Δ.	Μ.Δ.
ΟΝΓΚ - ΚΟΝΓΚ	520	508	378	365	800
ΙΔΟΝΗΣΙΑ	1743	2254	3136	4112	2045
ΛΑΝΔΙΑ	256	307	499	545	413
ΡΔΑΝΙΑ	182	739	218	444	Μ.Δ.
ΡΑΚ	500	600	765	934	Μ.Δ.
ΑΛΑΪΣΙΑ	538	934	1867	1901	2100
ΑΚΑΟ	286	455	451	358	Μ.Δ.
ΥΝΗΣΙΑ	618	995	1419	1900	Μ.Δ.
ΑΦΡΙΚΗ	368	399	351	489	Μ.Δ.
ΙΝΑ	192	158	152	150	27
ΥΡΙΑ	-	20	74	556	Μ.Δ.
ΥΝΟΛΟ ΚΟΣΜΟΥ	65650	64350	65350	66900	67300

Πηγή : CEMBUREAU

*ΕΚΤΙΜΗΣΕΙΣ

Μ.Δ. = ΜΗ ΔΙΑΘΕΣΙΜΑ

**ΠΡΟΣΩΡΙΝΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ

2. Η ΠΑΡΑΓΩΓΗ ΤΣΙΜΕΝΤΟΥ ΣΤΙΣ ΧΩΡΕΣ ΜΕΛΗ ΤΗΣ CEMBUREAU*

Η παραγωγή τσιμέντου πόρτλαντ στις χώρες μέλη της CEMBUREAU αυξήθηκε από 187 εκατομμύρια τόννους το 1986 σε 215 εκατομμύρια τόννους το 1990 (μέση ετήσια αύξηση 3.5%). Τη μεγαλύτερη παραγωγή τσιμέντου πραγματοποιεί η Γαλλία, η οποία παράγοντας 40.9 εκατομμύρια τόννους το 1990 είχε το 19% της συνολικής παραγωγής των χωρών της CEMBUREAU. (πίνακας 16).

Χώρες με μεγάλη παραγωγή τσιμέντου είναι επίσης η Ισπανία (28.7 εκατομμύρια τόννους το 1990), η Δ. Γερμανία (27.7 εκατομμύρια τόννους το 1990), η Γαλλία (27.1 εκατομμύρια τόννους το 1990), η Τουρκία (25.4 εκατομμύρια τόννους το 1990), το Ην. Βασίλειο (13.9 εκατομμύρια τόννους το 1990) και η Ελλάδα (13.4 εκατομμύρια τόννους το 1990).

*Η CEMBUREAU εδρεύει στο Παρίσι και είναι κεντρικό όργανο των Ευρωπαϊκών Ενώσεων Τσιμεντοβιομηχανιών. Οι χώρες μέλη της Cembureau είναι Αυστρία, η Δανία, το Βέλγιο, η Γαλλία, η Ιταλία, η Τουρκία, η Αγγλία, η Ισπανία, η Ολλανδία, η Ελβετία και η Σουηδία.

ΠΙΝΑΚΑΣ 16

ΠΑΡΑΓΩΓΗ ΤΣΙΜΕΝΤΟΥ ΠΟΡΤΛΑΝΤ ΣΤΙΣ ΧΩΡΕΣ CEMBUREAU 1986 - 1990

ΧΩΡΑ	1986		1987		1988		1989		1990	
	ΠΑΡΑΓ.	ΕΓΚΑΤ.	Π.	Ε.	Π.	Ε.	Π.	Ε.	Π.	Ε.
ΑΥΣΤΡΙΑ	4533	10	4493	11	4738	11	4735	11	4907	11
ΒΕΛΓΙΟ	5760	8	5689	9	6451	9	5766	8	6929	9
ΓΑΛΛΙΑ	1670	14	1543	15	1338	17	1597	16	1218	18
ΙΣΤΑΝΟΥΛ	1425	16	1483	16	1517	15	1598	15	1681	15
ΙΤΑΛΙΑ	23668	4	24121	3	26031	2	26827	3	27053	4
ΓΕΡΜΑΝΙΑ	24373	2	23018	4	24398	4	26505	4	27712	3
ΕΛΛΑΔΑ	13159	7	12975	7	12902	7	12392	7	13394	7
ΙΣΡΑΗΛ	115	19	127	19	134	19	116	19	114	19
ΙΣΠΑΝΙΑ	1398	17	1460	17	1699	14	1869	14	1750	14
ΓΑΛΙΑ	35973	1	37008	1	38556	1	40487	1	40855	1
ΟΥΞΕΜΒ.	885	18	1008	18	1252	18	1241	18	1319	17
ΠΟΛΩΝΙΑ	3105	12	2910	12	3337	12	3479	12	3439	12
ΠΟΡΤΟΓΑΛΙΑ	1668	15	1570	14	1426	16	1417	17	1385	16
ΟΡΤΟΓΑΛΙΑ	5444	9	5896	8	5556	8	6743	9	7277	8
ΙΠΑΝΙΑ	24024	3	24588	2	25776	3	28217	2	28662	2
ΡΟΥΜΑΝΙΑ	2000	13	2264	13	2395	13	2327	13	2426	13

ΧΩΡΑ	1986		1987		1988		1989		1990	
	ΠΑΡΑΓ. ΕΓΚΑΤ.		Π.	Ε.	Π.	Ε.	Π.	Ε.	Π.	Ε.
ΑΛΒΕΤΙΑ	4393	11	4617	10	4965	10	5461	10	5208	10
ΒΑΣΙΛΕΙΟ	13465	6	14311	6	16221	6	15764	6	13910	6
ΟΥΡΚΙΑ	20122	5	22094	5	22696	5	24061	5	25378	5
ΥΝΟΛΟ	187198		191175		202338		211602		214616	

Πηγή : CEMBUREAU

3. ΕΙΣΑΓΩΓΕΣ ΚΑΙ ΕΞΑΓΩΓΕΣ ΤΣΙΜΕΝΤΟΥ ΣΤΙΣ ΧΩΡΕΣ ΤΗΣ CEMBUREAU .

Το εξωτερικό εμπόριο τσιμέντου, ήταν μεν πλεονασματικό για τις χώρες της CEMBUREAU κατά την εξεταζόμενη περίοδο 1986 - 1990 (πίνακες 17, 18), αλλά το πλεόνασμα περιορίστηκε σημαντικά.

Οι εξαγωγές τσιμέντου από τις χώρες της CEMBUREAU μειώθηκαν από 21.7 εκατομμύρια τόννους σε 20.5 εκατομμύρια τόννους το 1990. Σημαντική μείωση των εξαγωγών τσιμέντου στο διάστημα 1986 - 1990 υπέστησαν οι δυο μεγαλύτερες εξαγωγικές χώρες της CEMBUREAU, η Ελλάδα και η Ισπανία.

Οι εισαγωγές τσιμέντου στις χώρες της CEMBUREAU αυξήθηκαν σημαντικά στο εξεταζόμενο διάστημα και από 7.8 εκατομμύρια τόννους το 1986 έφθασαν τους 18.1 εκατομμύρια τόννους το 1990 (μέση ετήσια αύξηση 23.6%). Τις περισσότερες εισαγωγές πραγματοποίησε η Ολλανδία, ενώ εισαγωγές σημαντικού ύψους πραγματοποίησαν η Ιταλία, η Ισπανία, το Ην. Βασίλειο και η Δ. Γερμανία.

ΠΙΝΑΚΑΣ 17

ΕΞΑΓΩΓΕΣ ΤΣΙΜΕΝΤΟΥ ΠΟΡΤΛΑΝΤ ΚΑΙ ΚΛΙΝΚΕΡ ΑΠΟ ΧΩΡΕΣ ΤΗΣ

CEMBUREAU 1986 - 1990

(σε χιλ. τόννους)

ΧΩΡΑ	1986	1987	1988	1989	1990
ΑΥΣΤΡΙΑ	22	10	13	25	21
ΒΕΛΓΙΟ	1875	1786	1956	1907	2064
ΓΑΝΙΑ	2	-	50	334	18
ΙΣΛΑΝΔΙΑ	6	8	4	3	2
ΙΤΑΛΙΑ	2065	1945	2031	2144	2155
Γ. ΓΕΡΜΑΝΙΑ	1380	1271	1708	2149	1872
ΕΛΛΑΔΑ	7025	7018	6248	5116	5840
ΙΣΡΑΗΛ	-	-	-	-	-
ΙΣΠΑΝΙΑ	256	307	499	545	413
ΙΤΑΛΙΑ	275	375	380	289	338
ΛΟΥΞΕΜΒΟΥΡΓΟ	666	451	537	543	693
ΟΛΛΑΝΔΙΑ	502	451	537	543	693
ΠΟΡΒΗΓΙΑ	-	-	-	-	150
ΠΟΡΤΟΓΑΛΛΙΑ	55	67	115	78	125
ΡΩΣΙΑ	5771	4748	3970	3375	2860
ΣΟΥΗΔΙΑ	435	499	429	196	258

ΩΡΑ	1986	1987	1988	1989	1990
ΛΒΕΤΙΑ	25	44	26	21	22
ΟΥΡΚΙΑ	1249	343	257	1098	2682
Ν. ΒΑΣΙΛΕΙΟ	86	-	25	49	63
ΥΝΟΛΟ	21695	19552	19102	18720	20452

Πηγή : CEMBUREAU

ΠΙΝΑΚΑΣ 18**ΕΙΣΑΓΩΓΕΣ ΤΣΙΜΕΝΤΟΥ ΠΟΡΤΛΑΝΤ ΚΑΙ ΚΛΙΝΚΕΡ ΑΠΟ ΧΩΡΕΣ ΜΕΛΗ ΤΗΣ****CEMBUREAU 1986 - 1990****(σε χιλ. τόννους)**

ΧΩΡΑ	1986	1987	1988	1989	1990
ΑΥΣΤΡΙΑ	89	94	106	79	12
ΒΕΛΓΙΟ	219	221	320	342	501
ΓΑΝΙΑ	59	89	137	135	126
ΦΙΛΑΝΔΙΑ	46	98	171	238	252
ΓΑΛΛΙΑ	426	445	547	637	682
ΓΕΡΜΑΝΙΑ	1815	1830	2029	2227	2359
ΕΛΛΑΔΑ	-	-	-	-	-
ΦΙΛΑΝΔΙΑ	-	-	2	2	-
ΦΙΛΑΝΔΙΑ	58	78	102	236	259
ΓΑΛΙΑ	319	765	1889	2400	2906
ΒΟΥΞΕΜΒΟΥΡΓΟ	-	-	-	-	-
ΦΙΛΑΝΔΙΑ	3075	2994	2900	3538	3710
ΔΟΡΒΗΓΙΑ	560	593	353	98	69
ΠΟΡΤΟΓΑΛΛΙΑ	161	103	7	4	-
ΙΤΑΛΙΑ	68	457	1017	1329	2799
ΟΥΝΔΙΑ	125	125	150	135	119

ΩΡΑ	1986	1987	1988	1989	1990
ΛΒΕΤΙΑ	163	315	428	538	468
ΔΥΡΚΙΑ	71	2037	1646	503	1219
Ν. ΒΑΣΙΛΕΙΟ	511	850	2652	4285	2664
ΥΝΟΛΟ	7765	11094	14456	16724	18145

Πηγή : CEMBUREAU

4. Η ΚΑΤΑΝΑΛΩΣΗ ΤΣΙΜΕΝΤΟΥ ΣΤΙΣ ΧΩΡΕΣ ΤΗΣ CEMBUREAU .

α. Η φαινόμενη κατανάλωση τσιμέντων στις χώρες της CEMBUREAU

Η φαινόμενη κατανάλωση τσιμέντου στις χώρες της CEMBUREAU σημείωσε σημαντική αύξηση στο διάστημα 1986 - 1990 και από 171.6 εκατομμύρια τόνους το 1986 έφθασε τους 209.2 εκατομμύρια τόνους το 1990 (μέση ετήσια αύξηση 5.1%).

Το ποσοστό συμμετοχής των εθνικών αγορών, στην συνολική κατανάλωση των χωρών της CEMBUREAU κατά το 1990, ήταν τα ακόλουθα:

Ιταλία : 20.6%

Ισπανία : 13.7%

Δ. Γερμανία : 13.1%

Γαλλία : 12.0%

Τουρκία : 11.4%

Λοιπές Χώρες : 29.2%

β. Η κατά κεφαλή κατανάλωση τσιμέντου στις χώρες μέλη της CEMBUREAU.

Ο μέσος όρος της κατά κεφαλή κατανάλωσης τσιμέντου στις χώρες μέλη της CEMBUREAU, αυξήθηκε από 424 κιλά το 1986 σε 496 κιλά το 1990.

Την υψηλότερη κατά κεφαλή κατανάλωση στις χώρες της CEMBUREAU κατά

ο 1990 είχαν το Λουξεμβούργο (1.150 κιλά), η Ελβετία (831 κιλά), η Ελλάδα (753 κιλά) και η Ιταλία (748 κιλά).

Η κατά κεφαλή κατανάλωση τσιμέντων στις χώρες μέλη της CEMBUREAU διαφέρει σημαντικά. Οι διαφορές αυτές οφείλονται κύρια στις διαφορετικές κλιμα-λογικές συνθήκες που επικρατούν στις διάφορες χώρες, στο διαφορετικό επίπε-δο ανάπτυξης, καθώς και στην διαφορετική κουλτούρα για τις κατασκευές που έχει κάθε χώρα.

5. ΟΙ ΤΙΜΕΣ EX - WORKS* ΓΙΑ ΤΟ ΓΥΜΝΟ ΤΣΙΜΕΝΤΟ ΣΤΙΣ ΧΩΡΕΣ ΤΗΣ**E.O.K.**

Οι τιμές στην πόρτα του εργοστασίου εμφανίζουν σημαντικές διαφοροποιήσεις στις χώρες της E.O.K. και κυμαίνονταν το 1990, από 8.363 δρχ. ο τόννος στην Ελλάδα, μέχρι 16.805 δρχ. ο τόννος στην Αγγλία.

Ο μέσος όρος των τιμών στην πόρτα του εργοστασίου, ήταν για τις χώρες της E.O.K. 12.895 δρχ. ο τόννος. Η τιμή EX - WORKS του ελληνικού τσιμέντου αποελούσε το 1990 το 64.4% της μέσης τιμής στις χώρες της E.O.K. (πίνακας 19).

*Τιμές στην πόρτα του εργοστασίου, χωρίς φόρους.

ΠΙΝΑΚΑΣ 19

ΤΙΜΕΣ EX - WORKS ΓΙΑ ΤΟ ΓΥΜΝΟ ΤΣΙΜΕΝΤΟ ΣΤΙΣ ΧΩΡΕΣ ΤΗΣ Ε.Ο.Κ.,ΧΩΡΙΣ ΦΟΡΟΥΣ.

ΧΩΡΑ	ΤΥΠΟΣ ΤΣΙΜΕΝΤΟΥ	ΕΘΝΙΚΟ ΝΟΜΙΣΜΑ	ΔΡΧ. / ΤΟΝΟ	ΤΕΛΕΥΤΑΙΑ ΑΛΛΑΓΗ ΤΙΜΗΣ
Η. ΒΡΕΤΑΝΙΑ	OPG	L 55.50	16.805	3ος 90
ΒΕΛΓΙΟ	PPZ 30	F.B. 2350.00	11.948	1 / 1 / 86
ΓΑΛΛΙΑ	CPZ 45	F.F. 387.00	11.945	31 / 12 / 89
ΓΕΡΜΑΝΙΑ	PZ 35F	D.M. 144.33	15.139	12ος 90
ΙΤΑΛΙΑ	RHP	D.KK. 545.00	14.942	1 / 3 / 90
ΕΛΛΑΔΑ	P 35	DRX. 8363.00	8.363	8ος 90
ΙΡΛΑΝΔΙΑ	OPC	IR. L 56.29	15.748	1 / 11 / 89
ΙΣΠΑΝΙΑ	PA 350	PJAS 8390.00	14.104	6ος 89
ΓΑΛΙΑ	P 325	LIT. 78530.00	10.947	3 / 12 / 90
ΛΟΥΞΕΜΒ.	HF 40	L. FR. 2431.00	12.360	1 / 3 / 88
ΟΛΛΑΝΔΙΑ	P. B. F. A.	LFS 127.50	11.863	1 / 2 / 90
ΠΟΡΤΟΓΑΛΛΙΑ	OPC	ESC. 9100.00	10.574	1 / 9 / 90
	ΜΕΣΗ ΤΙΜΗ ΧΩΡΩΝ Ε.Ο.Κ.		12.895	

Πηγή : Ένωση Τσιμεντοβιομηχανιών Ελλάδος

Οι αναφερόμενοι τύποι τσιμέντου είναι οι επικρατούντες στην εσωτερική αγορά κάθε χώρας.

Οι τιμές του πίνακα αντιπροσωπεύουν τις μέσες EX - WORKS τιμές τσιμέντου των εργοστα-

σίων ή τις χαμηλότερες τιμές στα μεγαλύτερα καταναλωτικά κέντρα.

Αγγλία, Γερμανία : οι τιμές περιλαμβάνουν το κόστος μεταφοράς στο οικόπεδο, αλλά πιθανά

δεν περιλαμβάνονται οι εκπτώσεις.

1.6. ΑΝΤΑΓΩΝΙΣΤΙΚΟΤΗΤΑ ΤΟΥ ΕΛΛΗΝΙΚΟΥ ΚΛΑΔΟΥ ΤΣΙΜΕΝΤΟΥ.

Οι χώρες της CEMBUREAU και η Ανατολική Ασία αποτελούν τις κυριότερες εξαγωγικές περιοχές και η Βόρεια και Δυτική Αφρική και η Δυτική Ασία τις αντίστοιχες εισαγωγικές. Οι χώρες της CEMBUREAU καλύπτουν βασικά τις ανάγκες της Βόρειας και Δυτικής Αφρικής και της Ανατολικής Ασίας μέχρι και το ύψος του Περσικού Κόλπου. Από το σημείο αυτό και ανατολικότερα η περιοχή καλύπτεται από τις εξαγωγές της Άπω Ανατολής (Ιαπωνία, Ν. Κορέα).

Βασικά λοιπόν ανταγωνιστές των ελληνικών τσιμέντων στο χώρο που δραστηριοποιείται εξαγωγικά ο εγχώριος κλάδος, είναι οι χώρες της CEMBUREAU.

Από τις χώρες αυτές η ελληνική τσιμεντοβιομηχανία συναντά σαν ανταγωνιστές κυρίως την Ισπανία και πρόσφατα την Τουρκία και σε περιορισμένη έκταση την Αγγλία και Γαλλία.

Για το λόγο αυτό εξετάζεται στην συνέχεια η σημερινή κατάσταση στο χώρο της CEMBUREAU και πιο αναλυτικά στις δύο βασικές ανταγωνίστριες χώρες, την Ισπανία και την Τουρκία.

Στο χώρο της CEMBUREAU υπήρχαν στις 31 / 12 / 85, 225 εταιρίες που εκμεταλεύονταν 381 μονάδες παραγωγής τσιμέντου με συνολική δυναμικότητα σε κλίβανερ 233 εκατομμύρια τόνοι περίπου. Πρώτη χώρα ήταν η Ιταλία με 52 εκατομμύρια τόννους και ακολουθούσαν η Δ. Γερμανία (34.4), η Ισπανία (34.1), η Γαλλία (27.6), η Τουρκία (18.7), η Αγγλία (14.8) και η Ελλάδα (12.4).

Στην Ελλάδα στις 31 / 12 / 85 αντιστοιχούσαν δύο παραγωγικές μονάδες ανά εταιρία, στην Ισπανία 1.4, στην Τουρκία 2.3, στην Αγγλία 3, στην Γαλλία 4.8 και στο σύνολο της CEMBUREAU 1.7.

Την ίδια χρονική στιγμή η μέση δυναμικότητα ανά μονάδα ήταν στην Ελλάδα 840 χιλιάδες κλίνκερ, στην Ισπανία 680, στην Τουρκία 540, στην Αγγλία 570 και στην Γαλλία 480.

Στην περίοδο 1970 - 1982 τα βασικά μεγέθη του κλάδου στο χώρο της CEMBUREAU παρουσίασαν συνοπτικά τις ακόλουθες εξελίξεις:

- Η παραγωγή παρουσίασε σχετικά μικρές διακυμάνσεις (μέγιστη 1978 : 215 εκατομμύρια τόννοι - ελάχιστη 1970 : 180.4 εκατομμύρια τόννοι). Η γενική τάση πάντως ήταν ανοδική και η μέση ετήσια αύξηση έφθασε σε ποσοστό 1%.

- Η κατανάλωση παρουσίασε επίσης μικρή διακύμανση (μέγιστη 1973 : 200.8 εκατομμύρια τόννοι - ελάχιστη 1970 : 176.6 εκατομμύρια τόννοι). Η γενική τάση της όμως χαρακτηρίζεται από στασιμότητα ενώ μετά το 1979 σημειώνεται συνεχής πτώση.

- Οι εισαγωγές παρουσίασαν άρρυθμη ανοδική τάση, παρέμειναν όμως, σαν ποσοστό στην κατανάλωση, σε πολύ χαμηλά επίπεδα.

- Η αύξηση της παραγωγής, σε συνδυασμό με την στασιμότητα ή και την

πτώση της κατανάλωσης είχαν σαν αποτέλεσμα τη σημαντική αύξηση των εξαγωγών, που έφθαναν το 1982 στο ύψος ρεκόρ των 33.4 εκατομμυρίων τόννων το 1970 (μέση ετήσια αύξηση 12.6%).

Οι εξαγωγές κατευθύνθηκαν στις τρίτες χώρες σε ποσοστό 85% το 1985.

Από το σύνολο των εξαγωγών του έτους αυτού ποσοστό 37% κάλυψε η Ισπανία, 11% η Ελλάδα, 11% η Τουρκία και 8% η Γαλλία. Το 1986 σημαντικές αυξήσεις στις εξαγωγές παρουσίασε η Τουρκία.

Ιδιαίτερο ενδιαφέρον παρουσιάζει η σύγκριση του βαθμού εξαγωγικού προανατολισμού κατά χώρα. Εδώ η Ελλάδα έχει την πρώτη θέση, με ποσοστό εξαγωγών επί της συνολικής παραγωγής 50.8%. Οι άμεσοι ανταγωνιστές μας εμφανίζουν αντίστοιχο ποσοστό : οι Ισπανοί 38.7%, οι Τούρκοι 22.3% και οι Γάλλοι 8.5%.

Από πλευράς σύνθεσης των πηγών θερμικής ενέργειας, προκύπτει ότι το 1985 η ελληνική τσιμεντοβιομηχανία χρησιμοποίησε σε ποσοστό 89% υγρά καύσιμα (μαζούτ) και μόνο 11% στερεά (άνθρακα), ενώ η Ισπανία 50% και 42% αντίστοιχα, η Γαλλία 34% υγρά, 55% στερεά και 11% αέριο και η Αγγλία 98% στερεά.

Τέλος από πλευράς τιμών στην εσωτερική αγορά προκύπτει ότι η Ελλάδα είχε το Μάιο του 1985 μέση τιμή πώλησης τσιμέντου χύμα στο εργοστάσιο 2.591 δρχ. / τόννο, έναντι 3.540 δρχ. / τόννο της Ισπανίας και 4.291 δρχ. / τόννο του μέσου όρου των - εκτός από την Ελλάδα - χωρών της Ε.Ο.Κ.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 5ο

ΠΡΟΟΠΤΙΚΕΣ ΤΟΥ ΕΛΛΗΝΙΚΟΥ ΚΛΑΔΟΥ ΠΑΡΑΓΩΓΗΣ ΤΣΙΜΕΝΤΟΥ.

5.1. ΓΕΝΙΚΑ

Οι προοπτικές της ελληνικής τσιμεντοβιομηχανίας, είναι σε γενικές γραμμές, συνάρτηση από την μία πλευρά της εγχώριας ζήτησης και από την άλλη της ζήτησης στις ξένες αγορές. Οι προοπτικές αυτές σχετίζονται άμεσα με την πορεία της οικονομικής δραστηριότητας στην Ελλάδα και στις χώρες του εξωτερικού με την εξέλιξη της παραγωγής τσιμέντου των ξένων χωρών και γενικότερα, με τις πολιτικοοικονομικές συνθήκες που επικρατούν διεθνώς.

Παράγοντες καθοριστικής σημασίας στον προσδιορισμό αυτών των προοπτικών αποτελούν: η διερεύνηση των δυνατοτήτων διείσδυσης σε νέες αγορές του εξωτερικού, η δημιουργία σταθμών διανομής σε περιοχές που αρχίζουν τώρα να αναπτύσσονται, η μείωση κόστους παραγωγής, η αύξηση της παραγωγικότητας, η εφαρμογή νέας τεχνολογίας στην παραγωγική διαδικασία, η δημιουργία νέων ποικιλιών προϊόντος, η κρατική πολιτική των τιμών του τσιμέντου στην εγχώρια αγορά, κ.λ.π.

Σημαντικό παράγοντα για την διατήρηση της εξαγωγικής δραστηριότητας της ελληνικής τσιμεντοβιομηχανίας στα σημερινά επίπεδα (ή ακόμα και για την επέκτασή της), αποτελεί το άνοιγμα νέων αγορών.

Οι εμπόλεμες καταστάσεις στην περιοχή της Μ. Ανατολής, τα οικονομικά

προβλήματα των χωρών καθώς και συνεχείς αυξήσεις της εγχώριας παραγωγής τσιμέντου πολλών αγορών της Ασίας και της Αφρικής, εκτιμάται ότι θα οδηγήσουν σύντομα στην μείωση των ελληνικών εξαγωγών. Για το λόγο αυτό, θεωρείται αναγκαία η διείσδυση σε νέες αγορές, σε χώρες που σήμερα θεωρούνται υποανάπτυκτες, αλλά που σχετικά σύντομα αναμένεται ότι θα αρχίσουν να αναπτύσσονται, οπότε η κατανάλωσή τους σε τσιμέντο θα αυξηθεί με υψηλούς ρυθμούς. Μια τέτοια χώρα είναι ο Σουδάν, ο συνολικός πληθυσμός του οποίου ανέρχεται σε είκοσι (20) εκατομμύρια κατοίκους, ενώ η κατά κεφαλή κατανάλωση τσιμέντου, είναι μόνο είκοσι πέντε (25) κιλά (ετήσια εγχώρια κατανάλωση : 500 χιλιάδες τόνοι).

Θετικές επιπτώσεις πάνω στις εξαγωγές ελληνικού τσιμέντου αναμένεται να υπάρξουν σε περίπτωση τερματισμού του πολέμου στο Λίβανο, καθώς επίσης και μεταξύ του Ιράν και του Ιράκ, οπότε θα αρχίσει η ανοικοδόμησή τους, για την οποία θα απαιτηθούν τεράστιες ποσότητες τσιμέντου.

Η αύξηση τέλος της ανταγωνιστικότητας του ελληνικού τσιμέντου θα διανοίξει ευνοϊκότερες προοπτικές στο τομέα των εξαγωγών. Είναι γνωστό ότι ο ισχυρότατος διεθνής ανταγωνισμός που ασκείται μέσω των τιμών του εισαγόμενου τσιμέντου οδήγησε σε πτώση των τιμών σε τέτοια επίπεδα, που χωρίς τον δραστικό περιορισμό του κόστους παραγωγής ή χωρίς κάποια κρατική υποστήριξη, οι περισσότερες τσιμεντοβιομηχανίες με έντονο εξαγωγικό προσανατολισμό, θα αντιμετώπιζαν ιδιαίτερα οξυμένα προβλήματα. Η αντικατάσταση του μαζούτ με άνθρακα που πραγματοποιήθηκε σε ευρεία κλίμακα το 1983, μείωσε σημαντικότερα το

κόστος των καυσίμων και κατ' επέκταση και το κόστος παραγωγής.

Σημειώνεται ότι το ποσοστό συμμετοχής του κόστους των καυσίμων καλύπτει ένα μεγάλο τμήμα του κόστους παραγωγής: για το 1983 το μερίδιο των καυσίμων στο κόστος παραγωγής 1 τόννου τσιμέντου ανήλθε σε 35%, με σχεδόν ολοκληρωτική χρησιμοποίηση του άνθρακα ενώ όταν χρησιμοποιείτο το μαζούτ, το αντίστοιχο ποσοστό ξεπερνούσε το 60% (βάση στοιχείων που δόθηκαν από εκπαιδευτικούς του κλάδου).

Ένα μέτρο που πρόσφατα ανακοινώθηκε και το οποίο εκτιμάται ότι θα ενισχύσει την διεθνή ανταγωνιστικότητα του ελληνικού τσιμέντου, είναι η υπαγωγή του τσιμέντου στην 1574 της Νομισματικής Επιτροπής, για τα εξαγωγικά επιτόκια. Με το μέτρο αυτό, αναμένεται ότι θα αντισταθμιστούν σε κάποιο βαθμό οι διάφορες πιεσάρσεις των εξαγωγών.

Ευνοϊκές προοπτικές για την ελληνική τσιμεντοβιομηχανία θα μπορούσαν να δημιουργηθούν με την παραγωγή ειδικών ποικιλιών τσιμέντου.

Σχετικά σημειώνεται ότι πρόσφατα η TITAN A.E. προχώρησε στην παραγωγή χρωματιστού τσιμέντου (Rainbow). Η ποικιλία αυτή προορίζεται αποκλειστικά για διακοσμητικές χρήσεις, όπως επιστρώσεις επιφανιών εμφανούς μπετόν σε κτίρια, παράτσες, ή διακοσμητικά στοιχεία. Ακόμα χρησιμοποιείται για εξωτερικά επιχρίσματα, για την κατασκευή μωσαϊκών, πλακιδίων κ.λ.π. Η βάση του νέου προϊόντος είναι το λευκό τσιμέντο, το οποίο στη συνέχεια χρωματίζεται. Η μέθοδος παραγωγής του είναι πολύ απλή και η διαδικασία χρωματισμού δεν δημιουργεί ιδιαίτερες

επιβαρύνσεις στο κόστος παραγωγής. Μέχρι στιγμής διατέθηκε δοκιμαστικά στις αγορές του εξωτερικού, από τις οποίες την μεγαλύτερη ποσότητα εισήγαγε η Σαουδική Αραβία. Είναι όμως αμφίβολο εάν θα συνεχίσει να παράγεται, διότι μέχρι τώρα δεν έχουν διαφανεί ευνοϊκές προοπτικές απορρόφησής του. Πάντως άσχετα με την "τύχη" που θα έχει το χρωματιστό τσιμέντο, η παραγωγή νέων ποικιλιών του προϊόντος αποτελεί θετικό παράγοντα της εξέλιξης της ανταγωνιστικότητας του κλάδου.

Τέλος, μια άνοδος της οικοδομικής δραστηριότητας, που θα οδηγούσε σε αύξηση της εσωτερικής κατανάλωσης, καθώς και ο κατάλληλος χειρισμός των τιμών τσιμέντου στην εγχώρια αγορά από το κράτος, μπορούν να συντελέσουν στην ενδυνάμωση της ελληνικής τσιμεντοβιομηχανίας, και παράλληλα να υποβοηθήσουν την ανταγωνιστικότητα του εξαγόμενου ελληνικού τσιμέντου.

Στο σημείο αυτό κρίνεται σκόπιμο να αναφερθούν οι προοπτικές που διαφαίνονται όσον αφορά την μείωση του κόστους παραγωγής του τσιμέντου, με την χρησιμοποίηση ενός νέου υλικού στην παραγωγική διαδικασία: της ιπτάμενης τέφρας.

Τα τελευταία χρόνια συζητήκε πολύ η χρησιμοποίηση ιπτάμενης τέφρας για την παραγωγή ποζολανικού τσιμέντου. Η ιπτάμενη τέφρα προέρχεται από την καύση της τέφρας του λιγνίτη, η οποία παράγεται σε μεγάλες ποσότητες στην Ελλάδα από τα ατμοηλεκτρικά εργοστάσια της Δ.Ε.Η. Σήμερα παράγονται 1.500.000 τόνοι ιπτάμενης τέφρας (στα εργοστάσια της Μεγαλόπολης και της Ιτολεμαΐδας), από τους οποίους μόνο 1.000.000 τόνοι χρησιμοποιούνται στην

παραγωγή τσιμέντου, υπό την μορφή ποζολάνης. Η ιπτάμενη τέφρα που παράγεται στην Μεγαλούπολη δρα σαν ποζολάνη (δηλαδή αποτελεί απλώς υποκατάστατο της Θηραϊκής γης), ενώ αυτή της Πτολεμαΐδας δρα και σαν ποζολάνη και σαν τσιμέντο (δηλαδή υποκαθιστά και την Θηραϊκή γη και τα κλίνκερ).

Στην πράξη για παραγωγή ενός τόννου τύπου ποζολανικού τσιμέντου, η αναλογία χρησιμοποίησης της ιπτάμενης τέφρας ανέρχεται σε 15% περίπου. Ο νέος κανονισμός για τα τσιμέντα (Π.Δ. 244/80) παρέχει την δυνατότητα προσθήκης τέφρας σε αναλογία 10% στο καθαρό τσιμέντο και 40% στο τσιμέντο με ποζολάνη. Το γεγονός ότι παρέχεται, βάση του κανονισμού, δυνατότητα προσθήκης ιπτάμενης τέφρας σε αναλογία 40% σε ένα τόννο τσιμέντου, ενώ στην πράξη το ποσοστό χρησιμοποίησής της ανέρχεται σε 15%, οφείλεται στο αυξημένο ποσοστό θειϊκών αλάτων που επιβάλλει ο κανονισμός - εάν η αναλογία της χρησιμοποίησής της φτάνει το 40%.

Εκφράζεται η άποψη, ότι η χρήση ιπτάμενης τέφρας σε ορισμένες αναλογίες, ελαττώνει το γνωστό τσιμέντο, το οποίο και καθιστά ιδιαίτερα κατάλληλο δομικό υλικό για λιμενικά και αρδευτικά έργα, λόγω της μεγαλύτερης αντοχής σε θειϊκά αλάτα και της ελαττωμένης υδατοδιαπερατότητας των σκυροδεμάτων με προσθήκη τεφροκονίας. Η προσθήκη τεφροκονίας (αλεσμένης τέφρας του λιγνίτη) δίνει μεγαλύτερες αντοχές από το αμιγές τσιμέντο " π ρ ώ ι μ ε ς η λ ι κ ί ε ς " του. Λόγω της μεγάλης λεπτότητας που παρουσιάζει η τεφροκονία διεισδύει σε όλη τη μάζα του υλικού, καλύπτοντας έτσι τα διάκενα που σχηματίζονται και καθιστώντας τα συμπαγέστερα και μεγαλύτερης αντοχής (οπότε μπορεί να επιτευχθεί και οικο

ομία στο χρησιμοποιημένο τσιμέντο).

Η σύγκριση της παραγωγικής διαδικασίας με χρήση ιπτάμενης τέφρας, σε σχέση με εκείνη με χρήση θηραϊκής γης, αποβαίνει σαφώς υπέρ της πρώτης. Η απόδοση των μύλων είναι πολύ μεγαλύτερη με τις τελείως ξηρές τέφρες και εφροκονίες σε αντίθεση μεότι συμβαίνει στην περίπτωση της θηραϊκής γης, της οποίας η υγρασία μειώνει σημαντικά την απόδοση των μύλων. Όπως όμως υποστηρίζεται, για να υποκαταστήσει η ιπτάμενη τέφρα της Πτολεμαΐδας το τσιμέντο, πρέπει να αλεστεί πάρα πολύ (γύρω στις 12.000 μπλέιν ενώ το κλίνκερ αλέθεται στις 4.000 - 4.500 μπλέιν), πράγμα που αυξάνει σημαντικά το κόστος λειτουργίας των μύλων (κυρίως από την άποψη της καταναλισκόμενης ενέργειας).

Τέλος σημειώνεται ότι η τιμή στην οποία διαθέτει η Δ.Ε.Η. τον τόννο της ιπτάμενης τέφρας ανέρχεται στις 370 δρχ. περίπου (εως τον Ιούνιο του 1984 η τιμή ήταν 341 δρχ. / τόννο). Συμπεριλαμβανομένου και του κόστους μεταφοράς, η τιμή της ιπτάμενης τέφρας φτάνει σήμερα τις 1.200 - 1.399 δρχ. / τόννο (μεταφορά από την Πτολεμαΐδα ή την Μεγαλούπολη έως τα εργοστάσια τσιμέντου).

Σήμερα, ενώ παράγονται 4.500.000 τόννοι ιπτάμενης τέφρας, στην παραγωγή τσιμέντου χρησιμοποιούνται μόνο 1.000.000 τόννοι, ενώ μελλοντικά εκτιμάται ότι θα χρησιμοποιούνται πάνω από 1.500.000 τόννοι το χρόνο. Το ερώτημα που τίθεται συνεπώς ανάγεται στους λόγους της περιορισμένης χρησιμοποίησης της ιπτάμενης τέφρας από τις ελληνικές τσιμεντοβιομηχανίες. Σαν κύριος λόγος για αυτό, θεωρείται το υψηλό κόστος μεταφοράς της ιπτάμενης τέφρας. Το υψηλό αυτό κόστος εκτιμάται ότι οφείλεται στην αδυναμία μαζικής μεταφοράς του προϊόντος,

λόγω ελλείψεως πλήρους σιδηροδρομικού δικτύου, από τον τόπο παραγωγής του προϊόντος έως τα εργοστάσια τσιμέντου.

Επίσης διαπιστώθηκε ότι η βιομηχανική παραγωγή αλεσμένης τεφροκονίας καθίσταται αδύνατη, διότι δεν υπάρχει κανένας τύπος μύλου, που να μπορεί να αλέσει σε βιομηχανική κλίμακα χωρίς την ταχεία φθορά του. Έτσι, παρ' ότι το 1977 με σύσκεψη που έγινε μεταξύ ειδικών, αποφασίστηκε η δημιουργία δοκιμαστικής μονάδας (Pilot Plant) για την παραγωγή αλεσμένης τέφρας, η υλοποίησή της προέβλεπε στην διαδικασία της βιομηχανικής άλεσης και έτσι εγκαταλήφθηκε η ιδέα του Pilot Plant.

1.2. Ο ΟΜΙΛΟΣ ΕΤΑΙΡΙΩΝ "ΗΡΑΚΛΗΣ"

Η εταιρία ΑΓΕΤ ΗΡΑΚΛΗΣ ιδρύθηκε το 1911 και συμπληρώνει φέτος 84 χρόνια αδιάκοπης δραστηριότητας. Η έδρα της βρίσκεται στο κτίριο των κεντρικών γραφείων του Ομίλου, στην Λυκόβρυση Αττικής.

Εκτός από την παραγωγή, διανομή και εξαγωγή τσιμέντου, που είναι το κύριο αντικείμενο των εργασιών της, ο κύκλος δραστηριοτήτων του Ομίλου καλύπτει αυτιλιακές εργασίες σχετικές με την μεταφορά τσιμέντου και πρώτων υλών, την παραγωγή και εμπορία έτοιμου σκυροδέματος, την διακίνηση και εμπορία άνθρακα, την παραγωγή χαρτοσάκκων και ειδών συσκευασίας, διάφορες εξορυκτικές εργασίες πρώτων υλών τσιμέντου, γύψου και ελαφρόπετρας, μεταλλικές κατασκευές και μετασκευές πλοίων, εργασίες συντήρησης και ανέγερσης βιομηχανικών εγκαταστάσεων, ασφαλιστικές δραστηριότητες στον τομέα υψηλής τεχνολογίας της πληροφορικής κυρίως με το σχεδιασμό και την κατασκευή συστημάτων βιομηχανικού αυτοματισμού.

Ο κύριος όγκος των παραγωγικών δραστηριοτήτων του Ομίλου εντοπίζεται στις δύο μεγάλες εργοστασιακές μονάδες του Βόλου "ΟΛΥΜΠΙΟΣ" και του Αλιβερίου "ΗΡΑΚΛΗΣ II". Επτά κέντρα διανομής τσιμέντου στην Δραπετσώνα, Θεσσαλονίκη, Καβάλα, Ηγουμενίτσα, Ρίο, Ηράκλειο και Ρόδο εξασφαλίζουν την εντονή παρουσία της ΑΓΕΤ ΗΡΑΚΛΗΣ σε όλη την Ελλάδα.

Η Λυκόβρυση, όπου εδρεύουν επίσης και οι περισσότερες από τις θυγατρικές της εταιρίες, αποτελεί το ουσιαστικό κέντρο προγραμματισμού και λήψης αποφά-

σεων. Παράλληλα, διεκπεραιώνονται εκεί οι κυριότερες εργασίες, όπως η προώθη-
ση των πωλήσεων, η διακίνηση προϊόντων, οι διεθνείς συνεργασίες, η παρακολού-
ση των οικονομικών και διοικητικών υποθέσεων κ.α.

Ο φετεινός ετήσιος απολογισμός, ο 84ος κατά σειρά, περιέχει λεπτομερώς
τις εργασίες και τα αποτελέσματα της εταιρίας ΑΓΕΤ ΗΡΑΚΛΗΣ, καθώς και οικονο-
μικά στοιχεία των θυγατρικών της εταιριών. Παρουσιάζεται τέλος και ο
Ενοποιημένος Ισολογισμός όλων των εταιριών του Ομίλου.

ΑΓΕΤ ΗΡΑΚΛΗΣ

Με την είσοδό μας στην Ευρωπαϊκή Ένωση, στα μέσα της δεκαετίας του '80
η τσιμεντοβιομηχανία ΑΓΕΤ ΗΡΑΚΛΗΣ με την ραγδαία άνοδό της στην παραγωγή
τσιμέντου άρχισε να ενοχλεί τους ισχυρούς της Ευρώπης.

Το ελληνικό τσιμέντο μετά τις αγορές της Μέσης Ανατολής άρχισε να βρίσκει
πρόσφορο έδαφος και στις αγορές της Ευρώπης και της Αμερικής. Ηφθινή τιμή
του καθώς και η καλή ποιότητά του δημιούργησε αντιδράσεις σε μεγάλες
Ευρωπαϊκές χώρες παραγωγής τσιμέντου.

Οι χώρες αυτές όπως η Γαλλία, η Ισπανία και η Ιταλία κυριαρχούσαν στην
παραγωγή τσιμέντου καθώς και στις πωλήσεις σε ευρωπαϊκό και παγκόσμιο χώρο.

Το ελληνικό τσιμέντο και η ΑΓΕΤ ΗΡΑΚΛΗΣ ήταν το μαύρο πανί, για την
Ευρώπη.

Μεγάλες πιέσεις προς την Ελληνική Κυβέρνηση γίνονται από το μέσο της δεκαετίας του 1980 να πουληθεί η τσιμεντοβιομηχανία ΑΓΕΤ ΗΡΑΚΛΗΣ.

Το θέμα αυτό αρχίζει και παίρνει τεράστιες πολιτικές και ευρωπαϊκές διαστάσεις.

Ταλανίζει από το 1987 έως το 1993 δύο κυβερνήσεις με τεράστιες επιπτώσεις στο πολιτικό, βιομηχανικό και οικονομικό κατεστημένο.

Σήμερα η τσιμεντοβιομηχανία ΑΓΕΤ ΗΡΑΚΛΗΣ ευρίσκεται από πλευράς Managers - διοίκησης - στα χέρια Ιταλών ιδιοκτητών ικανοποιώντας τα ισχυρά μονοπώλια της Ευρώπης.

Το πρώτο κερδοφόρο αποτέλεσμα

Το 9 μηνο της αισιοδοξίας

Από τον περασμένο Ιούλιο αναμενόταν το κλείσιμο αυτού του 9μηνου, το αποτέλεσμα του οποίου διαγραφόταν ήδη αρκετά αισιόδοξο.

Τα πρώτα σημαντικά κέρδη για την εταιρία είχαν καταγραφεί με το κλείσιμο του 3μήνου Μαΐου, Ιουλίου και ήταν πλέον ζήτημα ενός - δύο μηνών για να περάσει η ΑΓΕΤ ΗΡΑΚΛΗΣ, και τυπικά στην τελική ευθεία της ανόδου της. Οι προσπάθειες τεσσάρων χρόνων δικαιώθηκαν και οι προβλέψεις επιβεβαιώθηκαν πανηγυρικά από την τωρινή λογιστική πραγματικότητα των αποτελεσμάτων του 9μηνου. Για πρώτη φορά, ύστερα από τέσσερα και πλέον χρόνια καταγράφεται ένα "Ιστορικό ΣΥΝ" στον πίνακα αποτελεσμάτων της εταιρίας μας.

Τα αποτελέσματα της ΑΓΕΤ του 9μηνου δείχνουν τώρα πως όχι μόνο θα πραγματοποιήσουμε τις αρχικές μας προβλέψεις αλλά είναι πολύ πιθανό να υπάρξει και κάποια ευχάριστη έκπληξη όσον αφορά στην υπερκάλυψη των οικονομικών στόχων του '87.

Τα κέρδη της εταιρίας στο 9μηνο του 1987 έφθασαν τα 120 εκατομμύρια δρχ. περίπου έναντι ζημιών 700 εκατομμυρίων δρχ. του 9μηνου 1986. Αυτό είναι το βασικό στοιχείο της αισιοδοξίας που όχι μόνο η διατήρησή του αλλά και η παραπέρα αύξησή του θα εξαρτηθεί κυρίως από τρεις παράγοντες :

α. Από τη δυνατότητα της παραγωγής να ανταπεξέλθει (όπως έπραξε και στο παρελθόν) στις ανάγκες των πωλήσεων. Οι πρόσφατες συμπτωματικές θλάδες έχουν ήδη ξεπεραστεί και η παραγωγή διαβεβαιώνει όλους τους εργαζόμενους ότι θα ανταποκριθεί πλέον με τον καλύτερο δυνατό τρόπο στις απαιτήσεις των πωλήσεων.

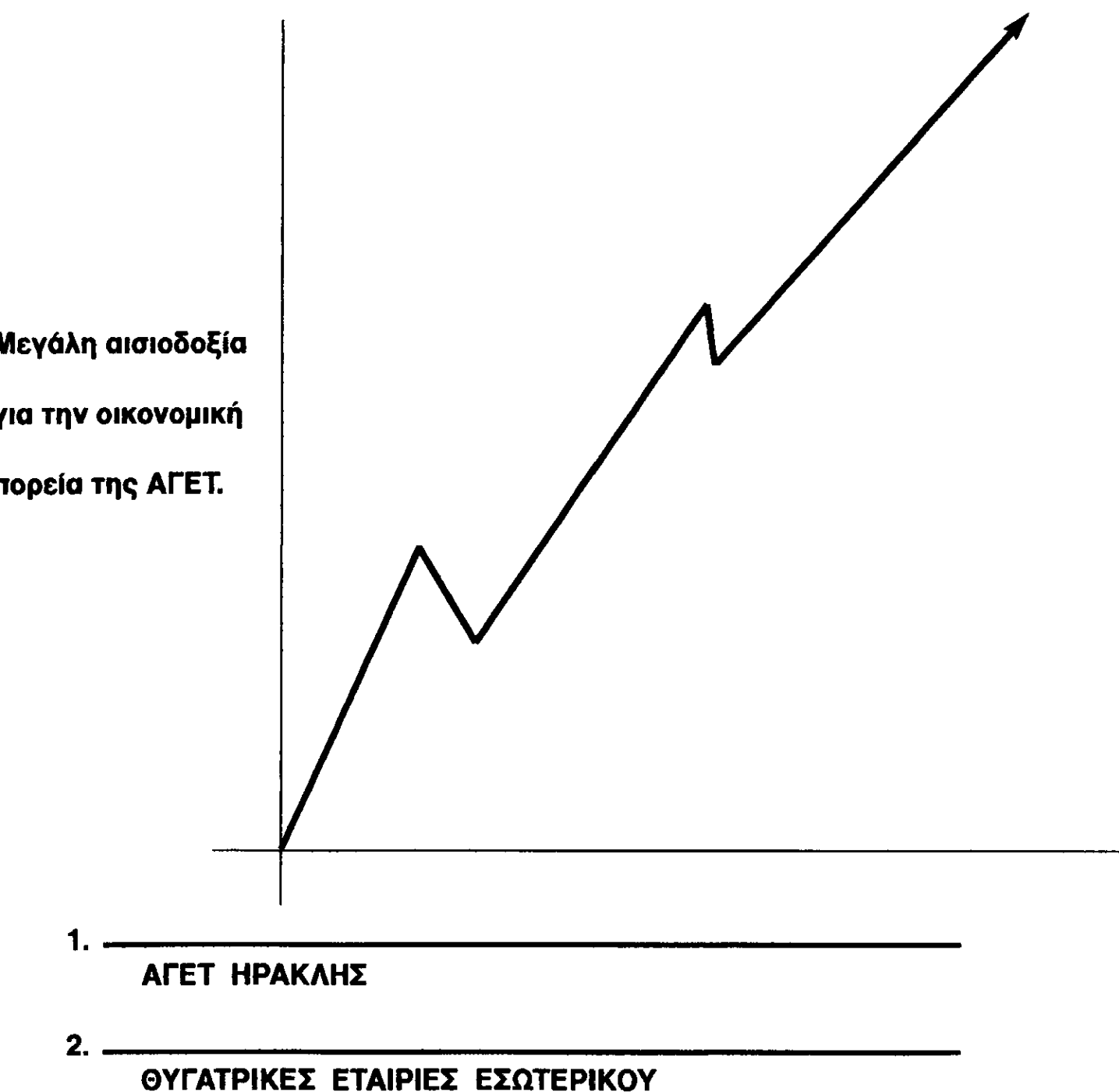
β. Από την πραγματοποίηση του προγράμματος πωλήσεων μας και στην εσωτερική αγορά. Οι πωλήσεις μας στην εσωτερική αγορά βαδίζουν σύμφωνα με τον αρχικό προϋπολογισμό μας παρά τις δυσμενείς καιρικές συνθήκες των πρώτων μηνών του 1987. Ας ελπίσουμε βέβαια ότι παρόμοιες καιρικές συνθήκες δεν θα υπάρξουν για το υπόλοιπο χρονικό διάστημα του 1987, έτσι ώστε η Διεύθυνση Πωλήσεων Εσωτερικού να μπορέσει να καλύψει τους αρχικούς της στόχους.

γ. Ο καθοριστικότερος παράγοντας που θα συντελέσει στην αύξηση

των κερδών είναι η θέληση της συντριπτικής πλειοψηφίας των εργαζομένων για πλήρη εξυγίανση.

Είναι η θέληση αυτή που τόσα χρόνια έχει εκδηλωθεί έμπρακτα και που τώρα αποδίδει καρπούς. Στην διάρκεια του 1988 είναι βέβαιο πλέον πως οι προσπάθειες τόσων χρόνων θα ανταμειφθούν ανάλογα.

Τα βασικά οικονομικά στοιχεία του 9μηνου 1987 είναι:

Πέραν όλων των παραπάνω μπορούμε τώρα με βεβαιότητα να θεωρούμε εξασφαλισμένο το μέλλον της εταιρίας και μάλιστα με προοπτικές μεγάλων κερδών.

Ο Ηρακλής έκανε ένα σύγχρονο άθλο, ο δρόμος είναι πια ανοιχτός και οδηγεί την εταιρία στην κορυφή της ελληνικής βιομηχανίας.

Κέρδη και προβλέψεις

Κατά το πρώτο εξάμηνο του 1991 τα καθαρά κέρδη της εταιρίας ανήλθαν σε 2.1 δισεκατομμύρια δρχ., τα έσοδα από πωλήσεις αυξήθηκαν κατά 9% σε σύγκριση με το 1990 ενώ οι επενδύσεις ξεπέρασαν τα 1.5 δισεκατομμύρια δρχ.

Για το ίδιο διάστημα οι τιμές πώλησης είναι αυξημένες κατά 20%, οι τιμές κόστους πωληθέντων κατά 15% σε σχέση με το 1990 ενώ το κόστος πωληθέντων είναι μειωμένο κατά 6% σε σχέση με τον προϋπολογισμό

Παρά τις δύσκολες συνθήκες που διαμορφώνονται στην εσωτερική αγορά (πτώση οικοδομικής δραστηριότητας, υψηλά επιτόκια χορηγήσεων που σήμερα ανέρχονται σε 35%), αναμένεται ότι κατά το 1991 τα καθαρά κέρδη της εταιρίας θα προσεγγίσουν τα 6 δισεκατομμύρια δρχ. έναντι 5.2 δισεκατομμύρια δρχ. που είχαν αρχικά προβλεφθεί, ενώ οι επενδύσεις θα ξεπεράσουν τα 4 δισεκατομμύρια εκ των οποίων το ήμισυ θα καλυφθεί με αυτοχρηματοδότηση και το υπόλοιπο με μακροπρόθεσμο τραπεζικό δανεισμό.

Σημαντική συμβολή στην επίτευξη ευνοϊκότερων αποτελεσμάτων από τα αρχικώς προβλεθέντα έχει η άνοδος του δολλαρίου που σε σχέση με το 1990 έχει υπερτιμηθεί έναντι της δραχμής κατά 20%.

Μετά την διαφαινόμενη τάση μείωσης του πληθωρισμού κατά το 1991 στο 17%, οι τράπεζες ξεκινούν διαδικασίες μείωσης των επιτοκίων χορηγήσεων, επιλεκτικά προς τους πελάτες τους, κατά 2 - 3 μονάδες.

Με δεδομένη την πιστοληπτική ικανότητα και του εξαγωγικού προσανατολισμού της εταιρίας μας, η μείωση αυτή θα έχει ευνοϊκό αντίκτυπο στα αποτελέσματά της από την αντίστοιχη μείωση των χρηματοοικονομικών δαπανών.

ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ

Ο κλάδος της τσιμεντοβιομηχανίας αποτελεί έναν από τους παλαιότερους και πιο δυναμικούς κλάδους της Ελληνικής Βιομηχανίας. Η Ελλάδα ήταν την τριετία 1986 - 1988 η μεγαλύτερη εξαγωγική χώρα τσιμέντων σε όλο τον κόσμο και την τελευταία διετία 1989 - 1990 η δεύτερη μεγαλύτερη εξαγωγική χώρα. Τα τελευταία χρόνια έχουν πραγματοποιηθεί τεράστιες επενδύσεις τόσο για την αύξηση της παραγωγικής δυναμικότητας όσο και για εκσυγχρονισμό του κλάδου. Γενικά οι παραγωγικές εγκαταστάσεις του θεωρούνται σύγχρονες. Η παραγωγική δυναμικότητα του κλάδου υπολογίζεται σε 17 εκατομμύρια τόννους τσιμέντο το χρόνο.

Ο προσανατολισμός της ελληνικής τσιμεντοβιομηχανίας είναι εξαγωγικός (πάνω από 50% της παραγωγής εξάγεται από το 1981 και μετά) αποτέλεσμα της συνεχούς αύξησης της παραγωγικής δυναμικότητας του κλάδου σε συνδυασμό με την στασιμότητα στην κατανάλωση της εσωτερικής αγοράς και την μικρή σχετικά αύξηση των τιμών του εσωτερικού, οι του Μαΐου του 1983 βρίσκονταν στο 60% του μέσου όρου των τιμών των χωρών της Ε.Ο.Κ.

Την περίοδο 1980 - 1983 σημειώνεται, σαν αποτέλεσμα της οικοδομικής κρίσης, πτώση στις πωλήσεις εσωτερικού ενώ προβλήματα παρουσιάστηκαν και στις εξαγωγές λόγω αυξήσεως του ανταγωνισμού στις διεθνείς αγορές. Έτσι τα αποτελέσματα του κλάδου το 1982 παρουσιάζουν σημαντική μείωση, ενώ για το 1983 προβλέπονται ζημιές. Η διεθνής τσιμεντοβιομηχανία την τελευταία τριετία αντιμετωπίζει προβλήματα που προέρχονται από την μείωση της ζήτησης του τσιμέντου. Η μείωση αυτή προήλθε από την οικονομική κρίση των μη πετρελαιοπαραγωγικών

χωρών που είχε σαν συνέπεια μειωμένες πωλήσεις στην εσωτερική αγορά των τσιμεντοπαραγωγικών χωρών και από τις μειωμένες πωλήσεις πετρελαίου των πετρελαιοπαραγωγικών χωρών που είναι κύριοι εισαγωγείς τσιμέντου, με παράλληλη μείωση της ζήτησής τους σε τσιμέντο.

Συνεχίζουμε την μέχρι τώρα δραστηριότητα του, και σύμφωνα με την υπ. Αρ. 7 και 31 εγκύκλιο της διοίκησης της Τράπεζας, με τις οποίες καθορίστηκαν οι στόχοι, οι κατευθύνσεις, καθώς και οι αρμοδιότητες και οι τομείς ευθύνες, ο τομέας Οικονομικοτεχνικών Μελετών της διύθυνσης Οικονομικών Μελετών θα ευνοήσει κάθε χρόνο μια σειρά κλαδικών μελετών.

Οι μελέτες αυτές έχουν σαν στόχο την υπεύθυνη και σε περιοδική βάση πληροφόρηση των αρμοδίων λειτουργών σχετικά με την πορεία, τα κύρια προβλήματα και τις προοπτικές των διαφόρων κλάδων της οικονομίας, για την υποστήριξη πιστωτικών αποφάσεων, καθώς και για τον προσανατολισμό της πιστωτικής επενδυτικής και εμπορικής πολιτικής της Τράπεζας.

Έγινε προσπάθεια οι μελέτες αυτές να είναι κατά το μέτρο του δυνατού, υποπονημένες, σύντομες, αλλά και περιεκτικές. Βέβαια σε κάθε μελέτη θα λαμβάνονται υπόψη και οι ιδιαιτερότητες του συγκεκριμένου κλάδου που μελετάται.

Θα πρέπει τέλος να σημειωθεί ότι τα εμπορικά στοιχεία των κλαδικών μελετών θα είναι πάντα τα τελευταία διαθέσιμα εμπειρικά στοιχεία της περιόδου εκπόνησης της μελέτης, επομένως πολλά από τα συμπεράσματα των μελετών αυτών πρέπει να απολογούνται σε σχέση με την συγκεκριμένη χρονική περίοδο στην

οποία αναφέρονται.

Ως προς τις προοπτικές του κλάδου γενικά αναμένεται ανακοπή της πτωτικής τάσης και ίσως κάποια ανάκαμψη αλλά με μικρούς ρυθμούς αύξησης. Στις πωλήσεις εξωτερικού η κατάσταση είναι πιο συγκεχυμένη και μάλλον δείχνει ότι οι δυσκολίες θα συνεχιστούν με αποτέλεσμα να επιβιώσουν τελικά, οι πιο σύγχρονες και σωστές επιχειρήσεις του κλάδου.

Η ελληνική τσιμεντοβιομηχανία αποτελείται από τις ακόλουθες τέσσερις εταιρίες: ΑΓΕΤ ΗΡΑΚΛΗΣ, ΤΙΤΑΝ, ΤΣΙΜΕΝΤΑ ΧΑΛΚΙΔΟΣ, ΧΑΛΥΨ. Η ετήσια παραγωγική δυναμικότητα της ελληνικής τσιμεντοβιομηχανίας ήταν το 1990 16.6 εκατομμύρια τόνοι. Συνολικά στην τσιμεντοβιομηχανία απασχολούνταν το 1990, 5.140 εργαζόμενοι.

Η τσιμεντοβιομηχανία αποτελεί έναν από τους δυναμικότερους υποκλάδους της ελληνικής οικονομίας αλλά εμφανίζει σημάδια στασιμότητας στην ανάπτυξη της. Τα έσοδα από τις εξαγωγές τσιμέντων αποτελούσαν το 1989 το 4.5% των συνολικών εσόδων από εξαγωγές βιομηχανιών και βιοτεχνικών προϊόντων, έναντι 11.1% το 1980. Η συμμετοχή του υποκλάδου στο σύνολο των Ακαθαρίστων Επενδύσεων Κεφαλαίου ανήλθε το 1989 σε 0.9% έναντι 6.8% το 1980.

Η εξέλιξη της παραγωγής τσιμέντου διακρίνεται διαχρονικά σε δύο ξεχωριστές περιόδους. Στην πρώτη περίοδο (1970 - 1983) παρουσίασε υψηλούς ρυθμούς αύξησης, ενώ στην δεύτερη περίοδο (1983 - 1989) η παραγωγή τσιμέντου εμφάνισε πτωτικές τάσεις.

Η παραγωγή τσιμέντου το 1990 αυξήθηκε κατά 8.8% σε σχέση με το 1989.

Λόγω όμως της μείωσης της οικοδομικής δραστηριότητας, από τις αρχές του 1991 δεν αναμένεται να συνεχιστεί με τους ίδιους ρυθμούς η αύξηση της παραγωγής τσιμέντου τα επόμενα χρόνια.

Η τεχνολογική στάθμη των εγκαταστάσεων τσιμεντοβιομηχανίας θεωρείται εξαιρετικά προηγμένη.

Η παραγωγικότητα εργασίας στην ελληνική τσιμεντοβιομηχανία είναι ελαφρά υψηλότερη από την αντίστοιχη του συνόλου των χωρών της Ε.Ο.Κ.

Οι πρώτες και βοηθητικές ύλες που απαιτούνται για την παραγωγή τσιμέντου (γύψος, άργιλοι κ.λ.π.) βρίσκονται σε αφθονία στο ελληνικό υπέδαφος, θεωρούνται δε καλής ποιότητας και οι περισσότερες βρίσκονται σε κοντινές αποστάσεις από τα εργοστάσια.

Οι εισαγωγές τσιμέντου εμφάνισαν στο διάστημα 1970 - 1978 έντονη πτώση και σταδιακά μηδενίστηκαν εντελώς (1970 : 1.300 τόνοι, 1978 : 76 τόνοι).

Οι εξαγωγές τσιμέντου αυξήθηκαν ραγδαία στο διάστημα 1970 - 1983 και από 142 χιλιάδες τόννους το 1970 έφθασαν τους 7.8 εκατομμύρια τόννους το 1983.

Στο επόμενο διάστημα 1983 - 1990, οι εξαγωγές περιορίστηκαν και έπεσαν στους 5.9 εκατομμύρια τόννους το 1990. Οι χώρες προορισμού των εξαγωγών ελληνικών τσιμέντων άλλαξαν ριζικά στα τέλη της δεκαετίας του 1980 και αντί των χωρών της Μ. Ανατολής και Β. Αφρικής κατευθύνονται πλέον κύρια σε ευρωπαϊ

κές χώρες καθώς και στις Η.Π.Α.

Η Ελλάδα τα δύο τελευταία χρόνια είναι η δεύτερη μεγαλύτερη εξαγωγική χώρα τσιμέντου σε όλο τον κόσμο, μετά την Ιαπωνία, ενώ την περίοδο 1986 - 1988 ήταν η πρώτη χώρα.

Η ζήτηση τσιμέντου στην εγχώρια αγορά εξαρτάται κύρια από την εξέλιξη της κατασκευαστικής δραστηριότητας τόσο του ιδιωτικού όσο και του Δημόσιου τομέα. Η ζήτηση τσιμέντων για εξαγωγές εξαρτάται από πολλούς παράγοντες μεταξύ των οποίων καθοριστικοί είναι η σχέση προσφοράς και ζήτησης τσιμέντου στις διάφορες αγορές του εξωτερικού και η ανταγωνιστικότητα του ελληνικού τσιμέντου.

Το μέγεθος της αγοράς τσιμέντου (σε αξία) κατά το 1990 ανήλθε σε 103.3 δισεκατομμύρια δρχ., έναντι 84.2 δισεκατομμύρια δρχ. το 1989 (αύξηση 22.7%).

Τα μερίδια αγοράς των τεσσάρων τσιμεντοβιομηχανιών στο συνολικό τζίρο του 1990 ήταν τα ακόλουθα:

ΑΓΕΤ ΗΡΑΚΛΗΣ : 45.9%

ΤΙΤΑΝ : 39.2%

ΤΣΙΜΕΝΤΑ ΧΑΛΚΙΔΟΣ : 10.9%

ΧΑΛΥΨ : 4.0%

Η παγκόσμια παραγωγή τσιμέντου αυξήθηκε από 1.005 εκατομμύρια τόννους

το 1986 σε 1.141 εκατομμύρια τόννους το 1990. Οι εξαγωγές τσιμέντου σε παγκόσμιο επίπεδο παρέμειναν κατά την τελευταία πενταετία στάσιμες στα επίπεδα των 55 - 67 εκατομμυρίων τόννων.

Η παραγωγή τσιμέντου στις χώρες της CEMBUREAU αυξήθηκε από 187 εκατομμύρια τόννους το 1986 σε 215 εκατομμύρια τόννους το 1990. Το εξωτερικό εμπόριο τσιμέντου στο διάστημα 1986 - 1990 ήταν μεν πλεονασματικό για τις χώρες της CEMBUREAU, αλλά το πλεόνασμα περιορίστηκε σημαντικά.

Η τιμή στην πόρτα του εργοστασίου για το γυμνό τσιμέντο στην Ελλάδα, αποβλήσε το 1990 το 64% της μέσης τιμής για το σύνολο των χωρών της Ε.Ο.Κ.

Σημαντική επίδραση στην εξέλιξη της πορείας των ελληνικών τσιμεντοβιομηχανιών θα έχουν οι σημαντικές ανακατατάξεις που σημειώνονται. Τόσο η εξαγορά της εταιρίας ΧΑΛΥΨ από την Γαλλική CEMENJ FRANCAIS, όσο και η αναμενόμενη εξαγορά των εταιριών ΑΓΕΤ ΗΡΑΚΛΗΣ και ΤΣΙΜΕΝΤΑ ΧΑΛΚΙΔΟΣ θα αλλάξουν ριζικά τον χάρτη της ελληνικής τσιμεντοβιομηχανίας και θα επιδράσουν καθοριστικά στην περαιτέρω εξέλιξη της πορείας της.

ΤΕΛΟΣ

ΚΥΡΙΟΤΕΡΕΣ ΠΗΓΕΣ

I. Εκδόσεις

A. Ελληνικές

1. Τράπεζα της Ελλάδος : Μηνιαίο Στατιστικό Δελτίο.
2. Εμπορική τράπεζα : Οικονομικές εκδόσεις, μελέτες.
3. Υπουργείο Εθνικής Οικονομίας.
4. Ινστιτούτο οικονομικών και βιομηχανικών ερευνών.
5. Εκδόσεις της ΑΓΕΤ ΗΡΑΚΛΗΣ.
6. Διεύθυνση οικονομικών μελετών.

B. Εξωτερικού

1. Εκδόσεις του CEMBUREAU.
2. EUROSTAT : Analytical Tables of Foreign Trade.

Γ. Στοιχεία - Πληροφορίες

1. Τράπεζα της Ελλάδος.

- 2. Εμπορική τράπεζα.**
- 3. Υπουργείο Εθνικής Οικονομίας.**
- 4. Υπουργείο Εμπορίου**
- 5. Επιχειρήσεις του κλάδου.**
- 6. Κλαδικές Μελέτες της Υπηρεσίας.**

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ

Πίνακας 1 : Επιπτώσεις της δραστηριότητας της ελληνικής τσιμεντοβιομηχανίας στην Εθνική Οικονομία.

Πίνακας 2 : Κατανάλωση τσιμέντου σε κατασκευή κατοικιών και κατά κεφαλή κατανάλωση τσιμέντου.

Πίνακας 3 : Η εξέλιξη της παραγωγής τσιμέντου.

Πίνακας 4 : Απασχόληση στην Ελληνική Τσιμεντοβιομηχανία.

Πίνακας 5 : Επενδύσεις της Ελληνικής Τσιμεντοβιομηχανίας.

Πίνακας 6 : Προοπτική ανάπτυξης ελληνικής τσιμεντοβιομηχανίας.

Πίνακας 1 : Παραγωγή εσωτερικού και εξαγωγές ελληνικών τσιμέντων.

Πίνακας 8 : Παραγωγή και συνολικές πωλήσεις τσιμέντων.

Πίνακας 8α : Κατανομή πωλήσεων κάθε εταιρίας.

Πίνακας 9 : Παραγωγή - Εισαγωγές - Εξαγωγές και φαινομένη κατανάλωση τσιμέντου.

Πίνακας 10 : Ενοποιημένος Ισολογισμός των Ελληνικών Τσιμεντοβιομηχανιών.

Πίνακας 11 : Ενοποιημένα στοιχεία εκμεταλεύσεως Ελληνικών Τσιμεντοβιομηχανιών.

Πίνακας 12 : Αριθμοδείκτες.

Πίνακας 13 : Εξαγωγές Ελληνικών τσιμέντων.

Πίνακας 14 : Οι χώρες με την μεγαλύτερη παραγωγή τσιμέντου.

Πίνακας 15 : Οι μεγαλύτερες εξαγωγικές χώρες τσιμέντου.

Πίνακας 16 : Παραγωγή τσιμέντου πόρτλαντ στις χώρες της CEMBUREAU.

Πίνακας 17 : Εξαγωγές τσιμέντου πόρτλαντ.

Πίνακας 18 : Εισαγωγές τσιμέντου πόρτλαντ.

Πίνακας 19 : Τιμές EX - WORKS για το γυμνό τσιμέντο.

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΠΡΟΛΟΓΟΣ	... σελ. 1
ΕΙΣΑΓΩΓΗ	... σελ. 2
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1ο	... σελ. 3
ΓΕΝΙΚΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΤΟΥ ΚΛΑΔΟΥ ΤΗΣ ΤΣΙΜΕΝΤΟΒΙΟΜΗΧΑΝΙΑΣ	
1.1. Εξέλιξη του τσιμέντου	... σελ. 3
1.2. Χαρακτηριστικά στοιχεία του κλάδου τσιμεντοβιομηχανίας.	... σελ. 5
1.2.1. Η σημασία του κλάδου για την Εθνική Οικονομία.	... σελ. 5
1.2.2. Σχέση με την οικοδομική δραστηριότητα.	... σελ. 6
1.2.3. Κόστος μεταφοράς.	... σελ. 7
1.2.4. Μετοχική σύνθεση - Συμμετοχές.	... σελ. 8

1.3. Διαδικασία παραγωγής.

... σελ. 12

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2ο

... σελ. 14

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΤΣΙΜΕΝΤΟΒΙΟΜΗΧΑΝΙΑ**2.1. Εξέλιξη εγχώριας παραγωγής.**

... σελ. 14

**2.2. Τεχνολογικό επίπεδο - Βαθμός απασχόλησης παραγωγικού
δυναμικού.**

... σελ. 16

2.3. Επενδύσεις.

... σελ. 19

2.4. Πρώτες και βοηθητικές ύλες.

... σελ. 21

2.5. Οι ελληνικές επιχειρήσεις και η θέση τους στον κλάδο.

... σελ. 22

2.6. Παραγόμενα προϊόντα - Ποιότητα.

... σελ. 25

2.7. Διαμόρφωση κόστους παραγωγής - τιμές.

... σελ. 30

2.8. Εξέλιξη κατανάλωσης.

... σελ. 32

2.9. Προσδιοριστικοί παράγοντες στην ζήτηση τσιμέντου.	... σελ. 34
2.10. Η φαινομένη κατανάλωση τσιμέντου.	... σελ. 37
2.11. Μέγεθος αγοράς - Μερίδια αγοράς.	... σελ. 41
2.12. Η εξέλιξη των οικονομικών στοιχείων των τεσσάρων εταιριών του κλάδου.	... σελ. 43
2.13. Οικονομική κατάσταση αποτελεσμάτων και τραπεζική χρηματοδότηση.	... σελ. 45
2.14. Οικονομικά στοιχεία του κλάδου με βάση τους ενοποιημένους ισολογισμούς των επιχειρήσεών του.	... σελ. 49
ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ	... σελ. 50
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3ο	... σελ. 57
ΕΞΩΤΕΡΙΚΟ ΕΜΠΟΡΙΟ	
3.1. Εξωτερική αγορά.	... σελ. 57

3.2. Εξαγωγές.

... σελ. 61

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4ο

... σελ. 67

Η ΤΣΙΜΕΝΤΟΒΙΟΜΗΧΑΝΙΑ ΣΤΟΝ ΔΙΕΘΝΗ ΧΩΡΟ**4.1. Η παγκόσμια παραγωγή και το διεθνές εμπόριο.**

... σελ. 67

4.2. Η παραγωγή τσιμέντου στις χώρες - μέλη της CEMBUREAU.

... σελ. 72

4.3. Εισαγωγές και Εξαγωγές τσιμέντου στις χώρες της CEMBUREAU.

... σελ. 75

4.4. Η κατανάλωση τσιμέντου στις χώρες της CEMBUREAU.

... σελ. 80

4.5. Οι τιμές EX - WORKS για το γυμνό τσιμέντο στις χώρες της E.O.K.

... σελ. 82

4.6. Ανταγωνιστικότητα του ελληνικού κλάδου τσιμέντου.

... σελ. 84

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 5ο

... σελ. 87

ΠΡΟΟΠΤΙΚΕΣ ΤΟΥ ΕΛΛΗΝΙΚΟΥ ΚΛΑΔΟΥ ΠΑΡΑΓΩΓΗΣ ΤΣΙΜΕΝΤΟΥ

5.1. Γενικά	σελ.116 ... σελ. 87
5.2. Ο Όμιλος εταιριών "ΗΡΑΚΛΗΣ"	... σελ. 94
ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ	... σελ.102
ΚΥΡΙΟΤΕΡΕΣ ΠΗΓΕΣ	... σελ.108
ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ	... σελ.110
<u>ΠΙΝΑΚΕΣ</u>	
<u>Πίνακας 1</u>	... σελ. 10
<u>Πίνακας 2</u>	... σελ. 11
<u>Πίνακας 3</u>	... σελ. 15
<u>Πίνακας 4</u>	... σελ. 18
<u>Πίνακας 5</u>	... σελ. 20

Πίνακας 6

... σελ. 27

Πίνακας 7

... σελ. 28

Πίνακας 8

... σελ. 29

Πίνακας 8α

... σελ. 39

Πίνακας 9

... σελ. 53

Πίνακας 10

... σελ. 55

Πίνακας 11

... σελ. 56

Πίνακας 12

... σελ. 62

Πίνακας 13

... σελ. 68

Πίνακας 14

... σελ. 70

Πίνακας 15

... σελ. 73

Πίνακας 16

Πίνακας 17

Πίνακας 18

... σελ. 78

Πίνακας 19

... σελ. 83

ΔΙΑΓΡΑΜΜΑΤΑ

Διάγραμμα 1

... σελ. 35

Διάγραμμα 1

... σελ. 40

